

RAPPORT 15:01

Förstudie

Verksamhetsidé för Ringsberg-Kristineberg

RAPPORT 15:01 – JANUARI 2015

Förstudie – Verksamhetsidé för Ringsberg-Kristineberg

Joakim Sternö

Tobias Nielsén

Sofie Weidemann

Volante är ett kunskapsföretag som vill bidra till en klokare och roligare värld genom att utveckla och sprida kunskap.

Joakim Sternö, Samhällsplanerare och analytiker på Volante Research.

Tobias Nielsén, Civilekonom och vd för Volante Research.

Sofie Weidemann, Arkitekt SAR/MSA på White Arkitekter.

Omslagsfoto: Blom

ADRESS

Volante Research
Stora Nygatan 7
111 27 Stockholm

TELEFON

08-702 15 16

E-POST

info@volanteresearch.com

WEBB

www.volanteresearch.com
www.kulturekonomi.se

Sammanfattning

Denna förstudie är framtagen av Volante Research i samarbete med White Arkitekter på uppdrag av Växjö kommuns kulturförvaltning. Volante har haft huvudansvaret för att genomföra arbetet och White har, utöver generell rådgivning genom processen, framför allt bidragit med rumsliga och stadsbyggnadsmässiga analyser av befintligt område och förstudiens utvecklingsförslag. Arbetet med förstudien har pågått från augusti till november.

Befintliga förutsättningar

Förstudien analyserar de befintliga förutsättningar utifrån en platsanalys av områdets fysiska förutsättningar och en behovsanalys av kulturverksamheter i Växjö och stadens kulturella och kreativa sektor.

Slutsatser i platsanalysen är att Ringsberg-Kristineberg idag i stor utsträckning saknar en integrering med det övriga gatusystemet och upplevs därför som gömt bakom annan bebyggelse. Resultatet blir att få människor bara hamnar i området. Ringsberg-Kristineberg befinner sig således utanför majoriteten av Växjöbornas medvetande såvida de inte regelbundet har specifika ärenden i området.

De flesta av verksamheterna i området har ambitionen att stanna i området och ser positivt på att bidra till områdets utveckling åt en starkare kulturell inriktning.

Några av de viktigaste slutsatserna i behovsanalysen kring Växjös kulturella och kreativa sektor är följande:

- det har inte kunnat konstateras några konkreta "hål" i Växjös kulturliv utan snarare en vilja att höja en generell nivå på kulturlivet.
- det finns ett intresse för en mötesplats/kontorsmiljö för företagare inom den kulturella och kreativa sektorn.
- det finns ett utrymme för ett behov av någon form av mer spektakulär kulturell turistattraktion – vad en sådan verksamhet skulle vara är oklart eller någon aktör som driver en sådan vision har inte påträffats i förstudiearbetet.
- Regionteaterns framtid med ett eventuellt dansuppdrag och eventuell omlokalisering har betydelse för områdets fortsatta utveckling. Både för områdets karaktär och möjligheter i befintliga och eventuellt nya byggnader i området.

Utvecklingsförslag

Ett antal planeringsprinciper och en framtidsbild ligger till grund för de utvecklingsförslag som tagits fram under arbetet med förstudien. Dessa planeringsprinciper och framtidsbild baseras i huvudsak på analysen av de befintliga förutsättningarna och lärdomar från internationella och nationella exempel. Planeringsprinciper är följande:

- Förslaget innebär **höjda ambitioner kring nya och gränsöverskridande kulturformer.**
- Grunden är **kulturens betydelse för ett mer attraktivt Växjö.**
- **Växjöborna sätts i centrum** snarare än att locka turister.
- En plats där **deltagande kultur och nyskapande och gränsöverskridande kulturella uttryck** lyfts fram.
- Områdets **befintliga verksamheter utgör en resurs** för fortsatt utveckling.

Rapporten presenterar framtidsbilden *från stängt och otydligt till en inbjudande kulturell och grön mötesplats*. Det innebär en levande och tillgänglig stadsdel där människor i olika åldrar kan känna sig trygga i att röra sig såväl dag som natt. Det medför också Ringsberg-Kristineberg som en destination i både Växjöbornas vardag och för en tillfällig besökare. Framtidsbilden innebär även generellt höjda ambitioner kring Växjös kulturutbud. Nyckelord är publikt, deltagarkultur, experimentanda, underifrånperspektiv samt trädgård och odling. Området ska bidra till att lyfta fram Växjös vision som Europas grönaste stad.

Utifrån dessa planeringsprinciper och framtidsbild ges tre utvecklingsförslag; small, medium och large. Dessa förslag bygger på varandra och ska snarare tolkas som olika steg i en långsamt underifrån verkande process än som helt fristående förslag. I förslagen är det genomförandeprocessen som är överordnad den fysiska omvandlingen i området.

Small

Utvecklingsförslag utgår ifrån en idé om att snabbt kunna komma igång med en utvecklingsprocess till en relativt låg investeringskostnad. Förslaget tar sin utgångspunkt i befintliga verksamheter och etablerar en del nya målpunkter i både det offentliga rummet och befintliga byggnader.

Förslaget omfattar även en idé om en genomförandeprocess i två etapper. I den första etappen genomförs olika aktiviteter i området i syfte att öka medvetenheten om Ringsberg-Kristineberg och locka människor att

engagera sig i området. I etapp två påbörjas en mer fysisk förändring av området.

Medium

Utvecklingsförslag medium bygger vidare på small och utökar konceptet med en ny byggnad för bland annat Regionteatern och Kulturskolan.

Large

Utvecklingsförslaget large bygger även det vidare på small och ökar densiteten i området väsentligt i förhållande till utvecklingsförslag small och medium. Utöver en byggnad för kulturverksamheter omfattar förslag large även bostäder med lokaler i bottenvåningarna.

Synergier

Utvecklingsförslagen har potential att bidra med synergieffekter i Växjö på olika sätt. Bland annat genom:

- Stärkt **företagande och innovationskraft**.
- **Kulturell innovation**.
- **Ökad attraktivitet** för området i synnerhet och Växjö i allmänhet.
- Möjlighet till **samutnyttjande av olika ytor**.
- Stärkt **integration** med Växjös rutnätstad.
- Möjlighet att manifesteras Växjö som **Europas grönaste stad**
- Stärkt **bohemindex** i Växjö, antalet yrkesutövande författare och skådespelare, konstnärer och idrottsmän/kvinnor.

Innehåll

Inledning	9
Befintliga förutsättningar	16
Planeringsprinciper och vägskäl	42
Utvecklingsförslag – Small	48
Utvecklingsförslag – Medium.....	62
Utvecklingsförslag – Large	68
Ekonomisk analys.....	70
Utvecklingsförslagens potentiella effekter	74
Avslutande reflektioner	77
Referenser	80

Inledning

Ringsberg-Kristineberg är ett unikt område i centrala Växjö och en viktig plats i Växjös kulturhistoria. I områdets byggnader och trädgårdar möts spår av kultur- och industrihistorien från den gamla bryggeriverksamheten i området med den gamla skolstaden Växjö, vid sidan av omgivande byggnader som en gång var kvinnofängelset.

Verksamheter i området idag består framför allt av kulturverksamheter som Regionteatern och Det fria ordets hus och skolverksamheter med bland annat Kulturskolan, Ringsbergskolan och Restaurangskolan.

Den plats som förstudien behandlar har idag inte något etablerat namn utan består av *fastigheten Ringsberg* och *fastigheten Kristineberg*. För att referera till platsen använder vi genomgående i rapporten "Ringsberg-Kristineberg" eller det kortare "området".

Denna rapport presenterar fyra olika förslag som kopplas till tre etapper. Ett första förslag kan genomföras kostnadseffektivt på kort sikt, medan de övriga kräver mer tid, samt större investeringar och byggnationer.

Uppdraget

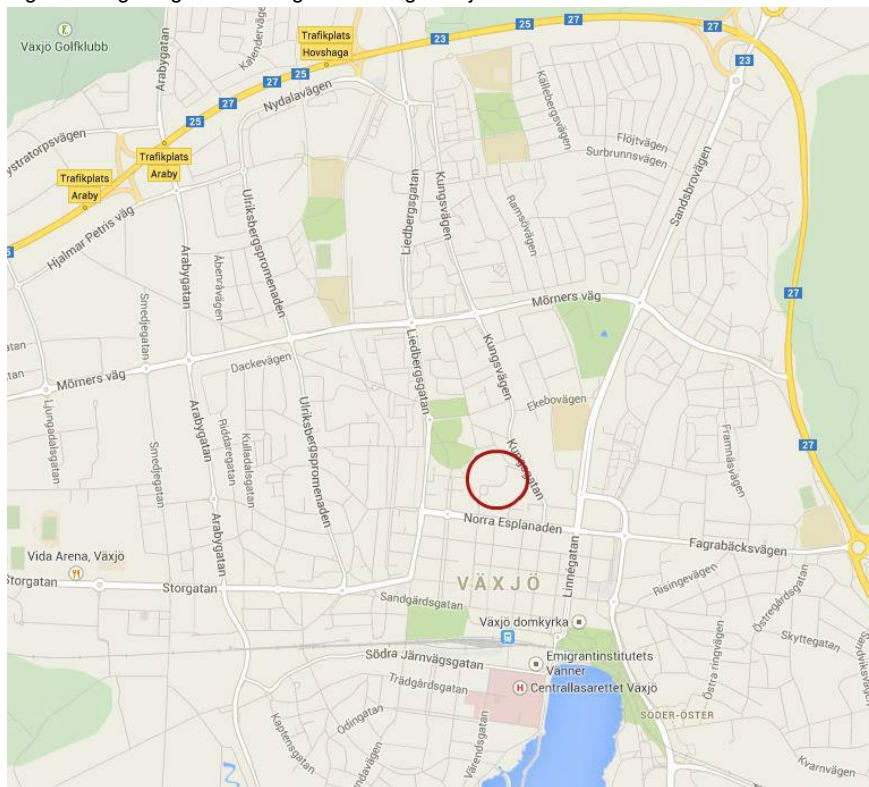
Växjö kommuns kulturförvaltning har gett i uppdrag åt kunskapsföretaget Volante Research att ta fram en förstudie om utvecklingen av Ringsberg-Kristineberg. Volante har dessutom samarbetat med White arkitekter (Stockholmskontoret).

Uppdraget för förstudien innebär att ta fram en "verksamhetsidé" för området. Begreppsvalet *verksamhetsidé* har vi tolkat som en sammanhållen bild av områdets innehåll och utveckling. Förstudiens arbete med att ta fram en verksamhetsidé kan liknas med att tydliggöra en profil eller varumärke för området och hur denna profil kan implementeras.

Arbetet har präglats av en snabb takt och har pågått i ungefär tre månader, från mitten av augusti till mitten av november 2014.

På följande sidor listas de ramar som styr vad förstudien ska behandla.

Figur 1: Ringsberg-Kristineberg lokalisering i Växjö.

Figur 2: Markering av fastigheten Ringsberg och fastigheten Kristineberg.

Kulturell inriktning

Den mest centrala utgångspunkten för förstudien är ett politiskt beslut om att området ska utgöra en kulturell nod med en blandning av offentligt finansierad kultur och företag inom de kulturella och kreativa näringarna.

I uppdragsbeskrivning görs en koppling till att förstudien ska beskriva hur denna kulturella nod kan bidra till Växjös attraktivitet, och hur det unika i området kan utvecklas.

Synliggöra verksamheterna

Förstudien ska synliggöra de befintliga verksamheterna i området och deras behov.

Beakta och utveckla områdets kulturhistoria

Ringsberg-Kristinebergs kulturarv ska inte bara beaktas i förstudien utan även komma med förslag om hur områdets kulturarv kan utvecklas.

Effektanalys

Förstudien ska också inkludera en effektanalys av de förslag kring verksamhetsidé som förstudien tar fram. Effektanalysen handlar dels om en SWOT-analys och potentiella synergieffekter i form av hur verksamhetsidén får betydelse för Växjös attraktivitet, innovationsklimat och integration.

I uppdraget ingår även att göra en översiktlig ekonomisk analys av det förslag till verksamhetsidé som förstudien tar fram.

Förstudiens innehåll

Frågeställning

Utifrån uppdragets förutsättningar har vi valt att formulera några frågor som varit ledande i arbetet med förstudien. Frågorna bottenar i uppdragsbeskrivningen.

- Hur ser dagens situation ut i området och för befintliga verksamheter i området?
- Hur kan områdets karaktär utvecklas på bästa sätt?
- Ska området bidra till att stärka förutsättningarna för kulturlivet i Växjö och i så fall hur?
- Hur ser behovet ut när det gäller en mötesplats/kontorshotell för företag inom kulturella och kreativa näringar?

Metoder

I förstudien har vi använt en *cultural planning*-inspirerad metod där vi angriper frågan med hjälp av flera olika metoder och involverar aktörer på olika sätt.

Intervjustudie. Kvalitativa intervjuer med cirka 30 personer har genomförts med olika aktörer, framför allt kulturverksamma men även aktörer inom andra områden som exempelvis mat och miljö. Det har varit viktigt att fånga in olika perspektiv.

Workshops. Workshops har genomförts med företrädare för verksamheter i området och med invånare i Växjö. En workshop har även genomförts med en grupp unga vuxna.

Observationer. Observationer i Ringsberg-Kristineberg och i anslutande områden har genomförts vid ett par tillfällen.

Områdesanalys. Platsanalys av områdets karaktär har ingått i arbetet.

Illustrering. Skisser som illustrerar förslagen till verksamhetsidéen har tagits fram.

Vad gör förstudien och vad gör den inte

Den här förstudien utreder, enligt uppdragsbeskrivningen, förslag för en verksamhetsidé för området Ringsberg-Kristineberg. Begreppet *verksamhetsidé* tolkar vi som en sammanhållen bild av områdets innehåll och utveckling.

Förstudien innehåller illustrationer men utgör inte en detaljplan för området och inte heller ett gestaltungsprogram. Inom ramen för förstudien har det heller inte varit möjligt att göra fullständiga kartläggningar av alla aspekter som omfattas av den föreslagna verksamhetsidéen, till exempel en detaljerad kostnadsanalys.

Kultur, attraktivitet och stadsutveckling

I detta avsnitt utvecklar vi den del i uppdraget som handlar om koppling mellan kultur och attraktivitet och denna kopplings betydelse från ett samhällsekonomiskt perspektiv. Avsnittet tar också upp hur ett strategiskt stadsutvecklingsarbete har betydelse för denna koppling. Det handlar på sätt om att fördjupa det sammanhang som uppdraget och förstudien behandlar.

Vad innebär attraktivitet?

Att tillgång till kultur bidrar till att göra städer och samhällen mer attraktiva i betydelsen mer *behagliga* eller *trevliga* att bo i förstår de

flesta intuitivt. Det vill säga att kulturella värden av olika slag bidrar till att göra livet lite mer spännande, roligt, vackert och utmanande.

Australiensiske kulturekonomen och professorn David Throsby definierar dessutom kulturens sociala värden som den kraft kulturen har att skapa gemenskap med andra människor. Det är egenskaper som bidrar till att stärka en persons identitet och tillhörighet till en plats. Throsby tar även upp estetiska värden som hänger ihop med en upplevelse av skönhet och harmoni.

Dessa två olika typer av värden är också nära kopplade till kulturens *symbolvärde*. Symbolvärdet handlar om att kulturen skapar mening hos de som betraktar eller upplever den.¹ Exempelvis framhålls i diskussioner om attraktiva samhällen ofta betydelsen av byggnader som på något sätt sticker ut. Det vill säga att byggnaderna blir en symbol på en framåtanda i staden och för det attraktiva samhället. På liknande sätt kan ett framhållande av kulturhistoriska värden i staden vara betydelsefullt för människors förmåga att skapa mening.

På senare år har kulturens betydelse för att stärka städernas attraktivitet, i betydelsen förmågan att *locka* människor och kapital, uppmärksammats allt mer. Det vill säga vilken betydelse de kulturella värdena har för tillväxt och samhällsekonomisk utveckling.

Forskning visar att det finns ett samband mellan kulturellt utbud och tillväxt. Däremot har inte forskningen lyckats klarlägga hur sambandet ut, det vill säga vad som kommer först.² En slutsats är att kultur inte ska ses som ett enskilt verktyg i stadsutvecklingsarbete utan en mängd olika faktorer samspelar. Kultur utgör dock en viktig beståndsdel att ta med i arbete med stadsutveckling.

Kulturutbud och fastighetspriser

Studerar vi tillgång till kulturutbud på stadsdelsnivå finns det även kopplingar mellan utbudet av kultur och ekonomisk tillväxt. I en studie från 2011 av analysföretagen Evidens och Spacescape mäter de hur tillgången till olika stadskvaliteter påverkar priset på bostadsrätter. Studien baserades på GIS-analyser av stadsbyggnadsstrukturer och tillgången till olika identifierade stadskvaliteter. Genom statistiska regressionsanalyser har det varit möjligt att sortera ut hur enskilda stadskvaliteter påverkar priset.

I studien konstaterar man att stadskvaliteten ”urbana verksamheter” som utgörs av restauranger, butiker för sällanköp och kulturverksamheter har en stor effekt på bostadsrättspriset. Andra stadskvaliteter som tillgång till dagligvaruhandel eller service som skolor, vård eller omsorg har alla en lägre påverkansgrad på bostadsrättspriset än urbana verksamheter.

¹ Throsby, D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

² www.kulturekonomi.se/2014/03/17/stadsutveckling-utgor-en-hagelskur-av-hart-arbete

Särskilt stor blir effekten av ett tillskott av kulturverksamheter i områden som har en från början låg tillgång till denna typ av verksamheter.³

---

³ Evidens & Spacescape (2011), "Värdering av stadskvaliteter".

DAGENS SITUATION

Befintliga förutsättningar

Det här avsnittet handlar framför allt om de befintliga förutsättningarna för området idag, även om en viss analys av framtida behov också tas upp. Avsnittet behandlar följande punkter:

- **Områdets historia.**
- **Platsanalys – områdets fysiska förutsättningar.**
- **Verksamheter i området.**
- **Kulturutbud och behov i Växjö.**

Områdets historia

I samband med denna förstudie har Thomas Lissing, kulturhistoriker och journalist, tagit fram en kultur- och byggnadshistorisk bakgrund till Ringsberg-Kristineberg. I detta avsnitt refererar vi kortfattat till denna skrift och hänvisar därmed en djupare diskussion över områdets kulturhistoria till denna rapport.⁴

Kulturhistoriska värden och riksintresse

Kortfattat har området präglats av tre tydliga institutioner genom områdets historia. Fängelset som stod färdigt 1848 och var verksamt fram till 1995, skolverksamheten som etablerades under tidigt 1870-tal och även idag förekommer skolverksamhet i området och slutligen bryggeriverksamheten som inleddes i slutet av 1880-talet och varade fram till 1970-talet.

Odling är även en verksamhet som har präglat området genom historien. Under 1860-talet anlades en trädskola med plantering av massvis med träd och buskar, en del exotiska för Sverige, som det syns spår av även idag. Odling har även förekommit i anslutning till skolverksamheten då trädgårdsskötsel ingick i undervisningen och även fängelset har bedrivit odling i området.

Ringsberg-Kristineberg är en del av Riksintresset för kulturmiljön som täcker in större delen av centrala Växjö. För området är det framför allt Ringsbergskolan som berörs av riksintresset. Ringsbergskolan är skyddsvärd på grund av att den utgör en viktig byggnad som synliggör den gamla "skolstaden" Växjö. För kulturmiljön är Ringsbergskolan också av stor betydelse då byggnaden bildar en fond i Västergatan norrut.⁵

⁴ Lissing, Thomas, (2014), "Ringsberg-Kristineberg – Kultur- och byggnadshistorisk bakgrund".

⁵ Länsstyrelsen i Kronoberg (2009), "Växjö – Fördjupad beskrivning av ett riksintresse för kulturmiljön".

Platsanalys

I detta avsnitt går vi in på områdets fysiska förutsättningar och diskuterar bland annat områdets karaktär, omgivning och trafiksituation.

Områdets karaktär

Ringsberg-Kristineberg ligger centralt om man ser till områdets geografiska läge. Det tar knappt fem minuter att gå till Storgatan och ett par minuter till för att ta sig till centralstationen. Området upplevs dock inte som centralt beläget utan istället som avskilt och separerat från de delar som tydligare är en del av Växjö's rutnätstad. Ringsberg-Kristineberg ligger således gömt bakom övrig bebyggelse längs Norra Esplanaden och Kungsgatan. Bebyggelsen orienterar sig inte till det omkringliggande gatusystemet utan ligger som solitära element utan inbördes ordning. När vi går mot området från Storgatan upplevs området därför något svårtillgängligt och stängt.

Det relativt nyligen anlagda trädäcket som avslutar Kulturstråket upp mot Ringsbergskolan är en bra början för att skapa ett tydligare entréstråk när man kommer gåendes längs med Västergatan. Vid Kulturstråkets slut saknas dock en tydlig port vidare in mot området. Sett ur ett tillgänglighetsperspektiv innebär avslutet på trädäcket även att det är svårt för personer i rullstol eller med en barnvagn att ta sig vidare, se Figur 9 i nästa avsnitt.

Olika staket som omsluter området inbjuder inte heller passerande att gå in i området idag. Även inne i området bidrar olika staket och stängsel till att området upplevs otillgängligt och osammanhängande, se Figur 3.

Spetsamossen och parken norr om berget har svaga kopplingar med verksamheten på kullen. Detta sammantaget bidrar till att området upplevs som dåligt integrerat med övrig stadsbebyggelse och inte ett ställe man "ramlar in" på eller går förbi ofta och därför har i sitt medvetande.

De nya bostadstilläggen i området i formen av punkthus förstärker tyvärr även otydligheten i stadsrummen, vad är gata och vad är parkering? Vems är gräsmattan etcetera?

I en utveckling av området är det viktigt att tydliggöra alla funktioner – entréer, privata gårdar, offentliga rum, skolans områden. Naturligtvis är det möjligt att samutnyttja ytor men det bör framgå tydligt vad som tillhör vad.

Analys av förutsättningar- "Ringsberg- Kristineberg"

Parkrummet nedan-
för kullen utgör en
barrjär mer än en
kopplande länk

Hela området vänder
baksidan mot
parkrummet istället
för att se det som en
tillgång

Mycket svag koppling
till Speksamossen och
de idrotts- och
kulturaktiviteter som
finns där

Kulturstråket
har en otydlig
avstämning

Otydlig situation
- angöring till
Teatern eller
skolgård?

Stor tråkig
markparkering

De nya
tilläggen i form av
punkthus gör det
ytterligare otydligt
vad som är privat och
offentligt

Stor tråkig
markparkering

Olika
höjdskillnader i
områdets centrala
delar bidrar till
förvirring om
hur man rör sig i
området

Staketet av
järnsnide utgör
en barrjär mellan
gata och område

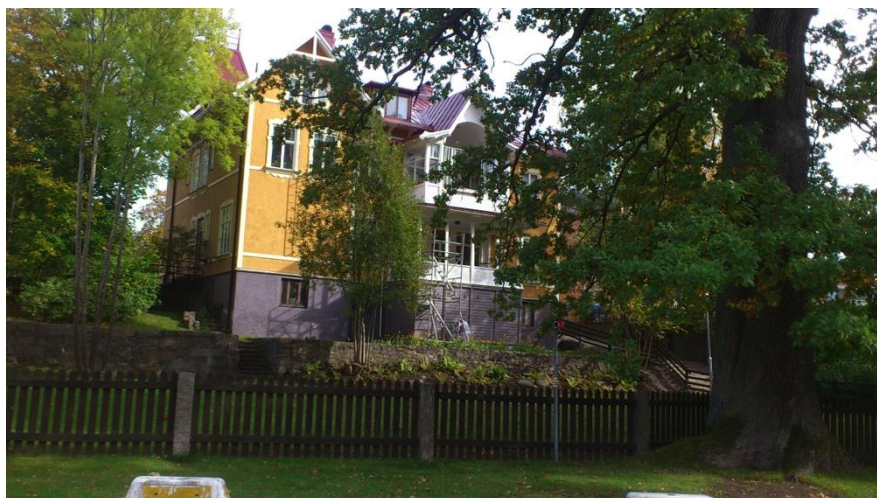
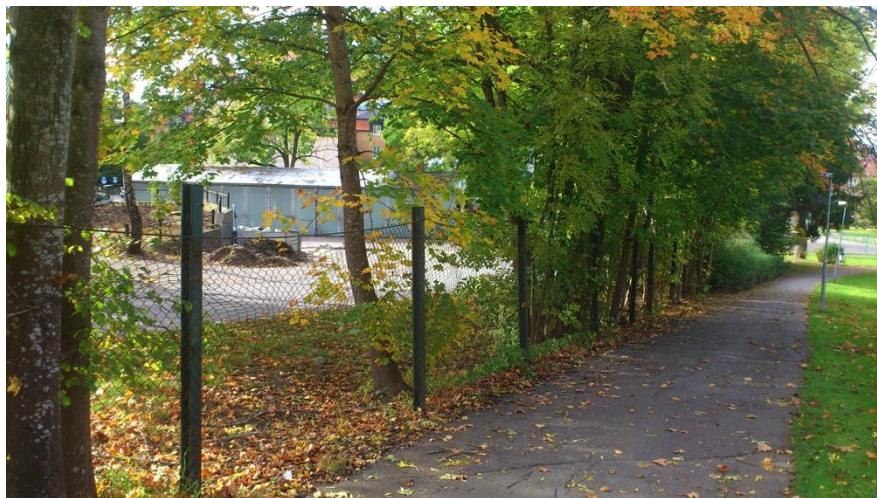
Entréerna in
till området är
för små och
otydliga

Norra Esplanaden
är en barrjär mellan
området och rutnäts-
staden. Övergång-
ställena saknas vid
naturliga stråk in till
området

Här finns
möjlighet till ett
nytt entrestråk

Analys Ringsberg- Kristineberg
oktober 2014
Kontakt: Sofie Weidemann
08-402642
sofie.weidemann@whit.se

Figur 3: Olika staket i, och i anslutning till, Ringsberg-Kristineberg bidrar till en upplevelse av att området är stängt för allmänheten.

När det gäller områdets rika kulturhistoria finns det få ”verktyg” som hjälper besökaren i området att förstå det kulturarv som finns i området. Ett sådant kan vara skyltar om kulturhistoriskt viktiga byggnader. Sådana saknas i stort sett, och de som finns är av mycket dålig kvalitet, se Figur 4.

Figur 4: Befintlig skyltning om områdets kulturhistoria är i stort sett oläslig.

Topografi

Området ligger på en av Växjös kullar, vilket innebär en fin utsikt över Växjö från delar av området. Inom området finns det också flera nivåskillnader, vilket bidrar till ett intressant landskap.

Trafik

Parkeringsplatser är idag ett dominerande inslag i centrala delar av området. Trafiksituationen upplevs som särskilt störande och farlig, inte minst i samband med hämtning och lämning vid Ringsbergskolan, förskolan Stentrollet och Kulturskolan.

Figur 5: Tre parkeringsplatser i området bidrar till att trafik och parkeringsplatser upplevs som dominerande inslag i de offentliga rummen i området.

Det förekommer även att vägen genom området fungerar som "smitväg" för bilister som vill undvika rödljusen vid Norra Esplanaden. Vägen har därför varit avstängd med en vägbom mellan Restaurangskolan och Ringsbergskolan. Bommen är dock öppen idag under byggandet av bostadsrätterna längs med Västergatan.

Regionteaterns lastkaj med placering vid teaterns och Ringsbergskolans framsida bidrar till att ytan framför i princip inte används. En annan effekt är att teaterns entré delvis liknar en baksida.

Omgivningen

Norra Esplanaden söder om området fungerar delvis som en barriär för gång- och cykeltrafik att ta sig lätt till området. Människor "trillar" inte in i området vilket bidrar till Ringsberg-Kristinebergs relativa anonymitet många vittnar om. Hur övergångsställen är placerade – eller hur de *inte* är placerade – påverkar detta ytterligare. Det finns vissa tänkbara stråk in i området som idag inte får en fortsättning över Norra Esplanaden.

Den gröna kilen i norra delen av området som sträcker sig mellan Spetsamossen, Ringsberg-Kristineberg och upp mot Solberget saknar i dag en naturlig entré in mot området. Den fungerar därför delvis som en barriär norr ut mot övriga stadsdelar.

Att människor inte hamnar i området automatiskt utan behöver söka sig till området behöver dock inte enbart vara en nackdel. Det kan också vara en styrka då det kan bidra till områdets upplevelse blir mer av något unikt och lite gömt. Det vill säga upplevelsen av att området kan vara en oas i stadsrummet.

Verksamheter

I detta stycke går vi igenom de befintliga verksamheternas situation idag och hur deras behov ser ut.

Figur 6: Bild över verksamheter i området. Foto: BLOOM.

Verksamheter i Ringsberg-Kristineberg listade nedan, se Figur 6 för verksamheternas lokalisering i området:

1. Regionteatern Blekinge Kronoberg
2. Ringsbergskolan
3. Restaurangskolan
4. Hofs Lifs
5. Det fria ordets hus; samt i översta våningarna bor en privat hyresgäst med besittningsrätt
6. Förråd som innehas av Växjö kommun och privat hyresgäst (se punkt 5)
7. BSV Arkitekter och ingenjörer samt Hofs Lifs
8. Kulturskolan
9. PM & Vänner arrenderar marken för odling och växthus
10. Förskolan Stentrollet

RINGSBERG

Regionteatern Blekinge Kronoberg

Figur 7: Regionteaterns entré.

Dagens situation

Regionteatern sitter idag i lokaler som fungerar för dagens situation men lokalerna är inte optimala för publik verksamhet. Exempelvis är det inte möjligt att ha två föreställningar samma kväll på grund av att den stora och lilla scenen stör varandra. Serveringsmöjligheterna, det vill säga möjligheten att kombinera teaterbesöket med middag, är mycket små då lokalerna saknar kök.

Nära förestående behov

Det förs en diskussion – bland Regionteaterns ägare (Växjö kommun, Landstinget Kronoberg och Landstinget Blekinge) – huruvida Regionteatern ska få det kulturpolitiska uppdraget att vara ansvarig institution för dansområdet. Detta har Regionteatern ställt sig positiv till, men frågorna om placeringen – även Blekinge har lyfts fram som alternativ, i Blekinge (se nedan) – och finansieringsfrågan är inte lösta idag. Skulle Regionteatern få detta dansuppdrag blir behovet av nya lokaler mer akut. Den stora scenen är inte tillräckligt stor för att klara att husera dansproduktioner. En *blackbox*, en flexibel ombyggnadsbar scenhall, med scenstorlek på cirka 15*30*8 meter, exklusive publikytor, loger etc. är det uttalade behovet.

Framtiden

Genom åren har det förts en diskussion kring Regionteaterns vara eller icke vara i området, oberoende av ett eventuellt dansuppdrag.

Det pågår också för närvarande en diskussion i Blekinge om Regionteaterns placering där enskilda röster ifrågasatt varför man från Blekinge läns perspektiv ska finansiera en placering i Växjö. Det är något som diskuterats i omgångar även tidigare och utretts utan att innebära någon förändring, men vi kan konstatera att frågan om Regionteaterns placering inte är given.

Från Kronobergs län är det naturligt att en dansscen tillkommer vid Regionteatern och frågan är uppe på den politiska agendan, men frågan om finansiering ska diskuteras vidare med Kulturrådet och utredas vidare.

Skulle Växjö kommun, tillsammans med övriga ägare av Regionteatern, besluta att en nybyggnad bör placeras någon annanstans öppnar det upp för helt andra förutsättningar för området.

Inom ramen för denna förstudie har det dock inte varit möjligt att djupare analysera alternativa lokaliseringar av Regionteatern. Vi känner till att en alternativ plats som diskuterats är parkeringsplatsen bakom teatern längs med Västergatan.

Ringsbergskolan

Figur 8: Ringsbergskolan i anslutning till Regionteatern.

Dagens situation

Ringsbergskolan är en kommunal F-9-skola med estetisk profil. Idag utnyttjar skolan sina lokaler till fullo. Det råder en generell brist i Växjö på skolor i centrala lägen.

Skolan saknar kök och matsal vilket har lösts genom att en matsal har inretts i Kulturskolan dit maten kommer färdig från en annan skola.

Skolan saknar även idrottshall, vilket innebär att idrottsundervisningen sker på en annan skola några kvarter bort. Dessa lösningar upplevs fungera väl.

Skolan samarbetar med Kulturskolan när det gäller bland annat bildundervisning.

Nära förestående behov

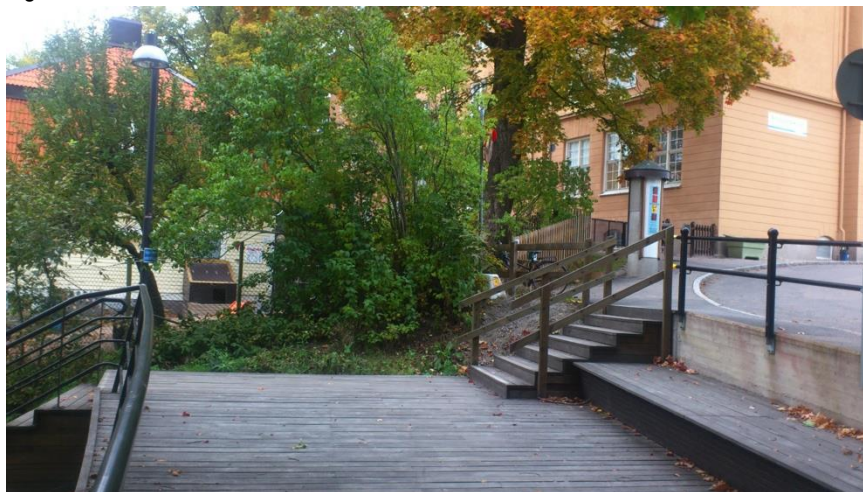
Skolan är något för liten för att vara kommunekonomiskt försvarbart enligt Erling Rask, resultatenhetschef för skolområdet i bland annat Ringsberg-Kristineberg. Skolan skulle därför behöva utökas med ytterligare klassrum.

Framtiden

Möjligheter för skolan att utöka sina lokaler är delvis beroende av om Regionteatern kommer att fortsätta vara kvar i sina befintliga lokaler.

Förskolan Stentrollet

Figur 9: Kulturstråkets slut med förskolan Stentrollet till vänster.

Dagens situation

Förskola som drivs av ett föräldrakooperativ i den gamla vaktmästarbostaden har funnits i lokalerna i drygt tio år och har plats för 23-24 barn. Alla platser är fyllda. Förskolan upplever ett relativt högt söktryck på platserna. Förskolan har kulturell inriktning skrivet i stadgarna men innebär inte att pedagoger med kulturinriktning är anställda.

Nära förestående behov

Förskolan Stentrollet har inte några särskilda behov av utökade lokaler. Lokalerna är dock inte anpassade för förskoleverksamhet vad exempelvis gäller trösklar, flera olika rum och verksamhet i tre plan med trappor.

Framtiden

Förskolan har varit i kontakt med Vöfab för ombyggnad men inte fått gehör för en anpassning av lokalerna än.

CENTRALT

Restaurangskolan

Figur 10: Restaurangskolan.

Dagens situation

Restaurangskolan är en kommunal gymnasieskola med inriktning mot restaurang, livsmedel och servering. Skolan är en del av Kungsmadskolan som inte har sin övriga verksamhet i Ringsberg-Kristineberg.

Nära förestående behov

Vöfab har under sommaren 2014 rustat upp lokalerna för att klara ytterligare tre till fem år av skolverksamhet.

Framtiden

Restaurangskolan har för avsikt att lämna området och flytta till Kungsmadskolan övriga verksamheter.

PM & Vänner

Figur 11: PM & Vänner hyr mark för Växthus och odling, framför allt kryddor. Bostadshus och Kulturskolan i fonden.

Dagens situation

PM & Vänner är en hotell- och restauranggrupp och har sedan fyra år tillbaka en odlingslott med tillhörande växthus i området där de framför allt odlar kryddor.

Nära förestående behov

Har behov av en jordkällare för att kunna lagra en del varor.

Framtiden

Vill utveckla någon form av pedagogisk verksamhet kring mat och odling riktat mot barn i samarbete med Ringsbergskolan.

KRISTINEBERG

Det fria ordets hus

Figur 12: Det fria ordets hus i den gamla Disponentvillan. I de översta två våningarna bor en privat hyresgäst.

Dagens situation

Ny verksamhet, etablerad sommaren 2014, vilket innebär att det är ett pågående arbete att utforma mer exakt vad verksamheten ska göra. I dagsläget är det minst två externa aktörer i veckan som utnyttjar verksamhetens lokaler.

Nära förestående behov

Ser eventuella behov av att kunna husera *Artist-in-Residence* i framtiden och möjlighet att kunna erbjuda skrivrum till fler personer och föreningar. Att fortsätta utveckla uterummen ses också som viktigt för det kreativa skapandet, särskilt för verksamhet riktad mot barn.

Framtiden

En viktig faktor för verksamhetens möjlighet att utöka sin verksamhet i huset är vad som sker med den hyresgäst som har besittningsrätt i husets två översta våningar, cirka 400 m².

Hyresgäst i Disponentvillan

Dagens situation

En privat hyresgäst har besittningsrätt i Disponentvillan i en lägenhet som är cirka 400 m² stor. Hyresgästen har även besittningsrätt till de garagebyggnader som ligger i anslutning till Disponentvillan.

Kulturskolan

Figur 13: Kulturskolan ligger i det gamla bryggeriet i Kristineberg.

Dagens situation

Kulturskolan bedriver verksamhet inom bland annat bild, teater, musik och dans. Skolan omfattar cirka 1 700 elever och 60 lärare.

Huvudbyggnaden för verksamheten bedrivs i gamla bryggeriet i Kristineberg, men skolan bedriver även verksamhet vid bland annat andra skolor och i Bergendahlska gården (BG). Kulturskolan är något trångbodd idag vid toppar men företrädare menar att det fungerar med nuvarande lokaler.

Nära förestående behov

Ser ett behov av en rörelsesal för att bättre kunna ha dansundervisning. Vill eventuellt även flytta upp slagverksundervisningen till Kristineberg från Bergendahlska gården.

Framtiden

Skulle eventuellt vilja vara med och utveckla ett barnkulturhus. Fört diskussioner tidigare kring detta. Ser även ett behov i Växjö av en mellanstor scen som tar cirka 400 personer i publiken.

Hofs Lifs

Figur 14: Hofs Lifs bedriver verksamhet i den låga delen av byggnaden till höger.

Dagens situation

Kulturföreningen Hofs Lifs bedriver bland annat olika kulturprojekt och praktikverksamhet (trädgårdsskötsel) för personer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden av olika skäl. Disponerar flera lokaler i Kristineberg, kontor i Tullhuset och verksamhet och förråd i källaren till Disponentvillan och i gamla garage- och förrådsbyggnaden.

Nära förestående behov

Föreningen växer eller minskar lite beroende på projekt. För närvarande är de i behov av att omvandla byggnaden från ett förråd till en lokal bättre anpassad för kulturella projekt.

Framtiden

Hofs Lifs har långtgående visioner för hur både den egna verksamheten och Ringsberg-Kristineberg kan utvecklas. Föreningen har bland annat tagit fram ett eget visionsdokument för hur området skulle kunna utvecklas i samklang med Solberget och stråket mot Spetsamossen.

BSV Arkitekter och ingenjörer

Figur 15: BSV Arkitekter delar kontor med Hofs Lifs i det gamla tullhuset.

Dagens situation

Verksamheten består av ett arkitektkontor med verksamhet på fler orter än i Växjö, huvudkontor i Värnamo. I tullhuset i Kristineberg sitter två arkitekter. Trivs bra i området och vill vara kvar.

Nära förestående behov och framtiden

Inom de närmsta åren kommer BSV Arkitekter troligtvis rekrytera några personer, vilket innebär att de nuvarande lokalerna kommer att vara för små. Tycker att det skulle vara mycket intressant att sitta i någon form av kontorshotell tillsammans med andra företag inom kulturella och kreativa näringar.

Kulturutbud och behov i Växjö

Kulturutbud och behov

Vi kan konstatera att man i Växjö gärna lyfter fram kulturarv på olika sätt. Till exempel det småländska litterära och berättande arvet genom Utvandrarnas hus, som också det nyinstiftade Det fria ordets hus knyter an till. Ett annat exempel är glaskonstens kulturarv som är synligt genom bland annat Sveriges glasmuseum.

Det finns vidare ett antal offentliga institutioner och privata samlingspunkter där kulturella händelser sker regelbundet. Vår bild i samtalen är även att den offentliga konsten fått ett ökat intresse med insatser längs med vissa strategiska stråk i Växjö. Men antalet privata gallerier har minskat något de senaste åren.

Växjö kommun har under förstudiens pågående utsetts till "Årets bibliotek" (första kommun att få priset) för kommunens arbete med de kommunala skolbiblioteken.⁶ Växjö kommun har även utsetts till "Årets matlandethuvudstad 2015".⁷

Den bild de aktörer vi samtalat med ger av kulturlivet i Växjö är att det överlag är rikligt och att många är ganska nöjda. Det är en bild som bekräftas utifrån en tidigare analys av kultursystemet i södra och östra Småland och Blekinge (Kronoberg, Kalmar och Blekinge län).⁸ Där framkommer en relativt hög nöjdhet utifrån hur kulturverksamheterna upplever kvalitet och publik. 96 procent av kulturverksamheterna upplever att den egna verksamheten håller "nationell toppnivå" eller är "bra". 69 procent uppger att publikstorleken är bra och 2 procent nationell toppnivå. När det gäller hur kulturverksamheterna upplever att de får ett genomslag på nationell nivå uppger 44 procent att kännedomen är bra eller på nationell toppnivå.

Attraktion inriktad på turister

En kommentar som har förekommit på flera håll i de diskussioner vi fört i förstudiearbetet är att Växjö saknar något som är givet att visa upp för besökare (utöver domkyrkan). Det vill säga något som Växjöbor ser som en självklarhet att gå till när släkt och vänner hälsar på eller som drar turister till Växjö från kortare och något längre avstånd.

I en tidigare studie i nordvästra Skåne har vi använt metaforen "kulturellt fyrhorn" för att beskriva en sådan typ av kulturverksamhet. Det begreppet omfattar bland annat en verksamhet som håller en hög kvalitet inom sin

⁶ www.dik.se/nyheter/2014/sep/vaexjoe-kommun-aer-aarets-bibliotek-2014

⁷ www.matlandet.se/2014/09/vaxjo-ar-aarets-matlandethuvudstad-2015

⁸ Volante (2012), "Analys av kultursystemet i Småland/Bleking".

genre och, beroende på ambitionsnivå, har en unik inriktning i regionen, nationellt, Europa eller världen.⁹

I vår intervjustudie har bland annat en jämförelse gjorts med Karlskrona. Där lyfts Marinmuseet fram som ett givet besöksmål, både för boende i Karlskrona och stadens besökare. Flera framhåller att denna typ av besöksmål saknas i Växjö.

Vi har dock inte i vårt arbete stött på någon aktör, privat eller offentlig, som tydligt driver ett större specifikt projekt som har ambitionen att locka turister på detta sätt. Saknas visioner, eller behoven? Några mer konkreta idéer uttrycks trots allt.

Konkret uttryckta behov och idéer

Några något mer specifika behov har lyfts fram.

Scen för rock och pop. En scen med möjlighet för upp till 400-500 personer ståendes har framkommit vid några tillfällen i våra samtal. Nils Hector, musik- och nöjesansvarig på Kafé de luxe, menar att Växjö går miste om många band idag på grund av att det saknas en scen i det segmentet. Kafé de luxe för också samtal om att eventuellt etablera en sådan scen i centrala Växjö, ej i Ringsberg-Kristineberg.

Saluhall. Vid ett par tillfällen har det yttrats ett behov eller önskemål om en modern Saluhall. Saluhallen i Höganäs har nämnts som en förebild; denna har en stark koppling till stadens kultur- och industrihistoria och färgas även i övrigt av en kulturell prägel. Från Miljöresurs Linné har vi förstått att det förs samtal kring en potentiell Saluhallsetablering åt tågstationen till.

Mikrobryggeri. Ett förslag som tagits upp av kommunen är möjligheten att etablera ett mikrobryggeri i området. I de samtal som har genomförts med personer med koppling till restaurang och mat har de inte kunnat peka mot någon specifik aktör som söker lokaler för detta. Förstudiens utvecklingsförslag stänger inte dörren för en sådan etablering men har däremot inte lyft in det som något som bör planeras fram ovanifrån av kommunen.

Visioner

Utöver ovanstående har vi i förstudiearbetet stött på aktörer med visioner för att etablera initiativ som har idéer som kan komplettera, inte konkurrera, med förslagen i denna förstudie.

Kulturvision Kristineberg-Ringsberg. Som nämnts ovan i avsnittet om verksamheter i området har Hofs Lifs tagit fram en vision för området. Det dokumentet utgör en viktig del av underlaget i denna förstudie.

⁹ Volante, (2013), "Kulturella fyrton? – rapport på uppdrag av Skåne Nordväst".

GreenHouse Växjö. En vision om ett nytt hus i flera våningar med ett koncept kring hållbar utveckling, småskaligt företagande, odling, mat, kultur med mer.

Linnés mathus. Miljöresurs Linné har en vision om att skapa ett kunskaps- och resurscenter för ekologisk matomställning. En tydlig förebild är ”Københavns Madhus”¹⁰. Kärnverksamheten skulle bestå kompetensutveckling av framför allt offentliga kockar i exempelvis skolbespisning och vården i syfte att stärka en ekologisk omställning.

Vision kring utveckling av *Det fria ordets hus*. En grupp ungdomar inom projektet ”Samhällsforskarna”¹¹ har tidigare varit i kontakt med Det fria ordets hus och hur den verksamheten skulle kunna göras mer attraktiv för ungdomar. Deras förslag utgår ifrån en utomhuspool och scen i anslutning och nära koppling till Det fria ordets hus.

Höja nivån och mötesplats

Vår bedömning är att mer tydliga ”hål” i Växjös kulturutbud inte kan sammanfattas i behov av en specifik enskild verksamhet. Snarare handlar det om ett behov av att lyfta två något mer generella aspekter i Växjös kulturliv.

Det första handlar om ett generellt lyft av nivån. Den nöjdhet över utbud och institutionernas kvalitet kan ju gränsa till mättnad, och kanske en viss närsynthet sett till kvalitet, nyskapande och utveckling.

I ett av våra samtal uttryckte en person en analogi med Arenastaden i en diskussion kring Ringsberg-Kristineberg. Där Arenastaden dels handlat om byggnader men dels om en målsättning om att idrottsklubbar går från näst högsta ligan till högsta ligan. Det vill säga att en satsning på kulturen på samma sätt bör handla om att höja nivån ett snäpp.

Den andra aspekten handlar om en avsaknad av en mer tydlig plats för den mer nyskapande och gränsöverskridande kulturformer. Det kan dels förstås utifrån verksamma professionella inom den kulturella och kreativa sektorn. Det vill säga en plats där kulturföretagare kan arbeta, ha möten och hitta nya samarbeten. Och dels utifrån ett mer allmänt invånarperspektiv. Exempelvis uttryckte en grupp unga vuxna vi träffade under förstudiearbetet att de saknade en plats både för konsumtion av kultur, ”dit man kan gå och veta att något alltid är ’på gång’ utan att behöva planera sitt besök”, men också där det finns en möjlighet att arrangera någon typ av kulturell händelse. Det vill säga snarare en plattform att utgå ifrån än produktionsstöd. Vi diskuterar detta mer i nästa avsnitt.

---

¹⁰ www.kbhmadhus.dk/

¹¹ www.sjp.se/projekt/samhallsforskarna-forstudie

Dessa två aspekter kan även givetvis samverka med varandra och ska inte ses som konkurrerande med varandra.

Näringsliv och företagande

Växjös näringsliv kännetecknas av många mindre företag eller filialer till stora företag med huvudkontor på andra platser. IT-sektorn är stark i kommunen och med ungefär 600 företag i Växjöregionen hör kommunen till de IT-tätaste i Sverige.¹²

Kulturella och kreativa sektorn

Någon kartläggning av den kulturella och kreativa sektorn i Växjö har legat utanför den här förstudiens arbete. Sett till företag inom den kulturella och kreativa sektorn är det väl dokumenterat från andra studier att det finns några faktorer som särskilt kännetecknar dessa företag och deras förutsättningar att verka.¹³ Det handlar bland annat om:

- **Krav på nyskapande.** Kan göra det svårt att standardisera och rationalisera.
- **Idéburna snarare än tillväxtfokus.** Det vill säga att många företag snarare styrs av ett inre driv än efterfrågan.
- **Ofrivilliga företagare.** Det vill säga att man driver företag för att det är enda möjligheten att förverkliga en idé. Intresset för själva "företagandet" är därför ofta lågt.
- **Projekt drivna.** Företag drivs ofta i projektform och växer eller minskar kraftigt i olika perioder.
- **Hög osäkerhet.** Det kan ofta vara svårt att bedöma vad som kommer slå kommersiellt eller inte, vilket kan göra tillgången till kapital från traditionella håll som banker och riskkapital mer svårtillgängligt.

Dessa strukturer innebär att företag inom de kulturella och kreativa näringarna kan ha svårt att omfattas av olika former av företagsprogram som ofta har relativt höga tillväxtkrav på deltagande företag. Detta bekräftas också av Helena Collin, vd på inkubatorn Företagsfabriken i Växjö, att de har relativt få företag inom kulturella och kreativa näringar av just den anledningen, att de har krav på snabb tillväxt bland deltagande företag.

Med detta sagt finns det en mängd exempel i Sverige och internationellt på företag inom de kulturella och kreativa näringarna som är stora

¹² www.sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=106&artikel=4291980

¹³ Se exempelvis Volante (2010), "Gungor och karuseller – Om utveckling av företag i kulturella och kreativa näringar".

och/eller har en stark tillväxt. Ett av de senaste mest uppmärksammade företagen är spelföretaget Mojang, med spelet Minecraft, som i september 2014 såldes till Microsoft för 18 miljarder kronor.¹⁴

Behov av mötesplats i Växjö

En av utgångspunkterna till förstudieuppdraget är en politisk diskussion om att eventuellt etablera en mötesplats för företag inom de kulturella och kreativa näringarna. Mer specifikt har Brewhouse i Göteborg varit en inspirationskälla, se exempel på nästa sida.

Efter vår intervjustudie är vår uppfattning att det finns ett visst intresse för någon form av mötesplats som mer specifikt är inriktad på kulturella och kreativa näringar. Detta intresse har inte varit uttalat av en mängd aktörer, men i de fall vi har fångat upp behov av en sådan mötesplats kan intresset sammanfattas i framför allt tre funktioner.

1. Att kunna ha en samlingsplats där det är möjligt att skapa nya kontakter och samarbeten.
2. En plats där det är möjligt att ha kontorsplats på lång eller kort sikt eller tillfälligt en dag och med möjlighet att kunna ha möten.
3. Att det finns vissa verkstadsfunktioner kopplade till platsen som är möjliga att utnyttja.

I vårt arbete har vi inte sett att riktigt denna typ av plats finns i Växjö idag. Det finns en viss liknande funktion vid Italienska palatset där det finns ateljéplatser och en del verkstäder, men med en något smalare avgränsning mot konstnärer och musiker och utan mer renodlade kontorsplatser. Restaurangerna Kafé de luxe och Izakaya Moshi fyller en viss del av denna funktion som en viktig mer informell mötesplats men inte i funktion i form av en arbetsplats. Det finns dock kaféer som lyfts fram som "arbetsplatser" för frilansare. Även utanför centrala Växjö har några mötesplatser nämnts, bland annat Tolg som en plats där flera verksamheter inom kulturella och kreativa näringar finns.

Inom ramen för förstudien har det dock inte varit möjligt att göra en mer djupgående analys av hur stort intresset är för en kontorsmiljö med tillhörande verkstäder särskilt inriktad på kulturella och kreativa sektorn. Det vill säga hur stort intresset är sett till antalet intresserade företag och organisationer och vilka de är. Det har inte heller varit möjligt att göra en grundlig bedömning om hur stor betalningsviljan är avseende kontor och andra tjänster som mötesrum och verkstäder. Detta är en viktig fråga; jämför med exemplet Brewhouse där det funnits en medveten strategi att hålla hyresnivåerna nere.

---

¹⁴ www.dn.se/ekonomi/microsoft-koper-minecraft-for-miljarder/

Exempel: Brewhouse i Göteborg

Brewhouse är ett kluster för kulturella och kreativa näringar i en gammal K-märkt industri-lokal i Gårda i Göteborg. Brewhouse startade för tio år sedan och riktade inledningsvis verksamheten mot musikproduktion men har breddat sig till att vända sig till alla typer av företag som ryms inom ramen för Tillväxtverkets definition av de kulturella och kreativa näringarna.¹⁵ Fortfarande är det framför allt musikföretag som sitter i huset.

Verksamhet

Klustret omfattar kontorsplatser, inkubator och talangutveckling, arena för evenemang, studioplats, konferenslokaler, restaurang med mer. Brewhouse driver utvecklingsprogrammen och arenan men hyr av ett kommunalt fastighetsbolag som är ansvarig för uthyrningen av kontorsplatser. Brewhouse bestämmer dock vilka företag som får möjlighet att hyra kontor och säkerställer därmed att klustrets profil efterlevs. Själva hyresavtalet sker dock direkt med fastighetsbolaget som därmed också får intäkterna.

För antagning av företag till inkubatorprogrammen görs en bedömning av företagets potentiella överlevnadsgrad och en mätning av deras attityd till entreprenörskap genom olika metoder. Ett antagningsförfarande som skiljer sig mot många andra "traditionella" inkubatorer som fokuserar på tillväxtpotentialen hos företagen.

Hyresmodeller och finansiering

Inkubatorn och talangutvecklingen är offentligt finansierad medan uthyrning av kontorsplatser och arenan drivs på kommersiell basis. Det finns inte ett system med differentierade hyresnivåer beroende på organisationsform eller annat kriterium för kontorsplatserna i huset.

Den offentliga finansieringen kommer från offentliga medel från regionen, staden och EU. Brewhouse har lämnat in en ansökan för finansiering inom EU-programmet Kreativa Europa.

Lärdomar från tio års verksamhet

Anna Dimler, vd för Brewhouse, lyfter fram tre särskilt viktiga lärdomar som verksamheten har dragit efter att ha varit verksamma i tio år.

- **Nätverk skapar inte sig själva.** Det räcker inte bara att företag sitter i samma hus för att möten ska ske. Det måste därför finnas en ansvarig aktör som ser till att företag får en möjlighet att skapa (oväntade) samarbeten. Det handlar om små saker som att Brewhouse varje vecka har en "torsdagslunch" där ett företag står i centrum och får berätta om sin verksamhet eller att det är en gemensam fiketid vid klockan tre varje eftermiddag.
- **Kan verka som ett kretslopp.** Möjligheten för verksamheten att fungera som ett kretslopp där överskottet från de kommersiella intäkterna kan vara med och bidra till finansieringen av inkubator och talangutveckling.

¹⁵www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/flerochvaxandeforetag/kulturellaochkreativanaringar/omkulturellaochkreativanaringar

- **Val av lokal.** Det har varit viktigt för Brewhouse att ligga i ett gammalt hus där hyresnivåerna kan hållas nere något. Ett nytt hus blir för dyrt för att rikta sig till denna typ av aktörer. ■

Problemformulering

Ovan i detta avsnitt har vi beskrivit och diskuterat dagens situation i Ringsberg-Kristineberg, både områdets fysiska förutsättningar och verksamheter i området. Diskussionen har också zoomat ut något och sett till Växjö som helhet när det gäller kulturlivet och företagande inom den kulturella och kreativa sektorn.

Utifrån denna diskussion ser vi ett flertal frågor en fortsatt utveckling av Ringsberg-Kristineberg bör beakta. Dessa frågor kan delas in i frågor som berör rumsligheten i området, och frågor som berör innehållet och funktioner i området sett utifrån ett behov som finns i området och i Växjö som helhet.

När det gäller de rumsliga aspekterna, hur kan verksamhetsidén:

- öka tillgängligheten till området?
- stärka kännedomen om området?
- ta fram verktyg som synliggör områdets kulturhistoria?

När det gäller utveckling av innehållet i Ringsberg-Kristineberg, hur kan verksamhetsidén:

- möta behov hos befintliga aktörer i området?
- stärka de nyskapande och gränsöverskridande kulturuttrycken i Växjö?
- stärka företagsutvecklingen inom de kulturella och kreativa näringarna i Växjö?
- stärka Växjös vision om att vara Europas grönaste stad?

FRAMTIDSBILD OCH FÖRSLAG

Planeringsprinciper och vägskäl

I detta avsnitt beskriver vi inledningsvis de utgångspunkter som utgör grunden i de förslag kring verksamhetsidé vi har tagit fram för Ringsberg-Kristineberg. Därefter beskriver vi den framtidsbild som förslagen syftar till att förverkliga och slutligen en karta över de förslag vi ger i de nästkommande tre avsnitten.

Utgångspunkter

Kultur och attraktivitet

Grundläggande för uppdraget har varit att utreda möjligheterna för ett förslag om verksamhetsidé som tar sin utgångspunkt i kulturens roll för ett mer attraktivt Växjö. Utgångspunkten är därför att förslag till verksamhetsidén ska bidra till att stärka attraktiviteten både genom ett förbättrat innovationsklimat för den kulturella och kreativa sektorn och att förslaget ska bidra till en mer attraktiv stad att bo i för dagens och morgondagens Växjöbor.

För Växjöborna

Vår utgångspunkt är att Ringsberg-Kristineberg utvecklas med en inriktning där fokus ligger på boende och verksamma i Växjö. Vi har sett på vissa håll att det har uttryckts en önskan om någon form av mer spektakulär attraktion som har potential att locka turister. Någon aktör som driver ett sådant projekt har vi dock inte stött på i förstudiearbetet.

Skulle det dyka upp en aktör med en vision för en kulturell turistattraktion bör en analys genomföras för om Ringsberg-Kristineberg är rätt plats för en mer turistinriktad kulturverksamhet. En alternativ plats som har nämnts i förstudiearbetet för lokalisering av en sådan typ av verksamhet är på parkeringsytan bakom gamla teatern.

En djupare analys av om Ringsberg-Kristineberg skulle vara rätt plats för ett ”kulturellt fyrtorn” bör dock komma efter att det eventuellt finns en idé om dess innehåll.

Våga ta höjd kring det nyskapande

Växjö är en växande stad och omvandlingen i Ringsberg-Kristineberg innebär en möjlighet att skapa något nytt som ger avtryck både i och utanför Växjö. I behovsanalysen ovan är vår bedömning att det saknas något i Växjö på kulturområdet som sticker ut. Detta gäller särskilt när det handlar om den mer gränsöverskridande och nyskapande kulturen. När det gäller kulturarv och mer ”traditionell” kultur finns det en bättre infrastruktur. I vårt förslag utgår vi därför ifrån att skapa förutsättningar för det nya.

Befintliga verksamheter är en resurs

De verksamheter som ligger i området idag utgör en resurs för området. Nästan alla har en kulturell profil och vill stanna kvar och engagera sig i områdets utveckling. Vi ser det därför som en bra grund för områdets fortsatta utveckling.

Undantag är Restaurangskolan, samt även förskolan vars staket utgör ett något stängt slut för Kulturstråkets trädäck. Förskolans lokaler är inte heller anpassade för förskoleverksamhet. Samtidigt är det ont om förskoleplatser centralt i Växjö och förskolan är således en resurs för centrala Växjö. Vi ser dock att det kan vara läge för Vöfab att ta beslut om lokalen bättre ska anpassas till förskoleverksamhet eller om en annan verksamhet passar bättre in i den byggnaden. I våra förslag har vi dock utgått från att förskolan är kvar.

Framgångsfaktorer

En viktig utgångspunkt i förslaget utgörs även av lärdomar utifrån liknande exempel som vi studerat eller varit inblandade i tidigare.

- **Betydelsen av att göra.** Att göra är ett sätt att tänka kring den fortsatta utvecklingen av området. Olika projekt kring exempelvis konstnärlig utsmyckning av entréer och stråk i området kan göras både tillfälligt och permanent.
- **Utgå från de som vill bidra.** Utgå ifrån att involvera aktörer med intresse för att bidra till området som helhet, inte bara de som betalar hyra.
- **Ta vara på redan engagerade aktörer.** Det är en stor tillgång att det finns engagerade individer och organisationer för området.
- **Bred förvaltningsuppslutning.** För att säkerställa att ett kulturellt perspektiv kommer in i ett tidigt skede och genom hela processen är det viktigt att det finns en gemensam målbild mellan förvaltningarna i kommunen. Det vill säga att den breda arbetsgruppen fortsätter existera med kulturen närvarande när projektet går in i den mer detaljerade stadsplaneringsfasen.

Vägskalet för Regionteatern

Ett vägskalet för den fortsatta utvecklingen av Ringsberg-Kristineberg är Regionteaterns vara eller icke vara i området. Skulle Regionteatern flytta ut från området frigör det lokaler som skulle kunna utnyttjas av exempelvis Ringsbergskolan och Kulturskolan. Samtidigt skulle en flytt av Regionteatern till viss del innebära en förändrad karaktär för området då teatern är en av de mer publika aktörerna i området idag.

Framtidsbild

Framtidsbild

Från stängt och otydligt till en inbjudande kulturell och grön mötesplats. En levande stadsdel där människor i olika åldrar rör sig över dygnets alla timmar.

Nyckelord

- **Publikt.** Det finns flera målpunkter i området, både i offentliga och privata rum, som drar en publik i många olika åldrar.
- **Deltagarkultur.** Det ligger ett fokus i området på skapandet och utövandet av kultur från amatör- till professionell nivå.
- **Experimentanda.** Det nyskapande och genreöverskridande lyfts fram i området.
- **Underifrånperspektiv.** Områdets utveckling sker underifrån utifrån de som verkar i området.
- **Trädgård och odling.** Områdets trädgårds- och odlingshistoria lyfts fram på ett sätt som passar in i dagens urbana odlingstrender.

Stadsutvecklingsinriktning

Vi har landat i följande punkter för områdets utvecklingsinriktning:

1. Ringsberg-Kristinebergs unika karaktär och kulturhistoria ska tas tillvara och utvecklas.
2. Ringsberg-Kristineberg ska präglas av en stadsmässig karaktär och förstärka kopplingen med Växjös centrala delar. Det omfattar även att det ska vara tryggt och levande dygnet runt.
3. Ringsberg-Kristineberg ska bli en mötesplats för den kulturella och kreativa sektorn med särskilt fokus på det gränsöverskridande och nyskapande.
4. Ringsberg-Kristineberg ska bli en viktig destination för Växjöbon och den tillfällige besökaren.
5. Ringsberg-Kristinebergs utveckling ska präglas utifrån ett underifrånperspektiv, vilket innebär att verksamheter som etableras i området är villiga att bidra med engagemang och kunskap om områdets fortsatta utveckling.
6. Ringsberg-Kristineberg ska bidra till att lyfta fram Växjös vision om Europas grönaste stad.

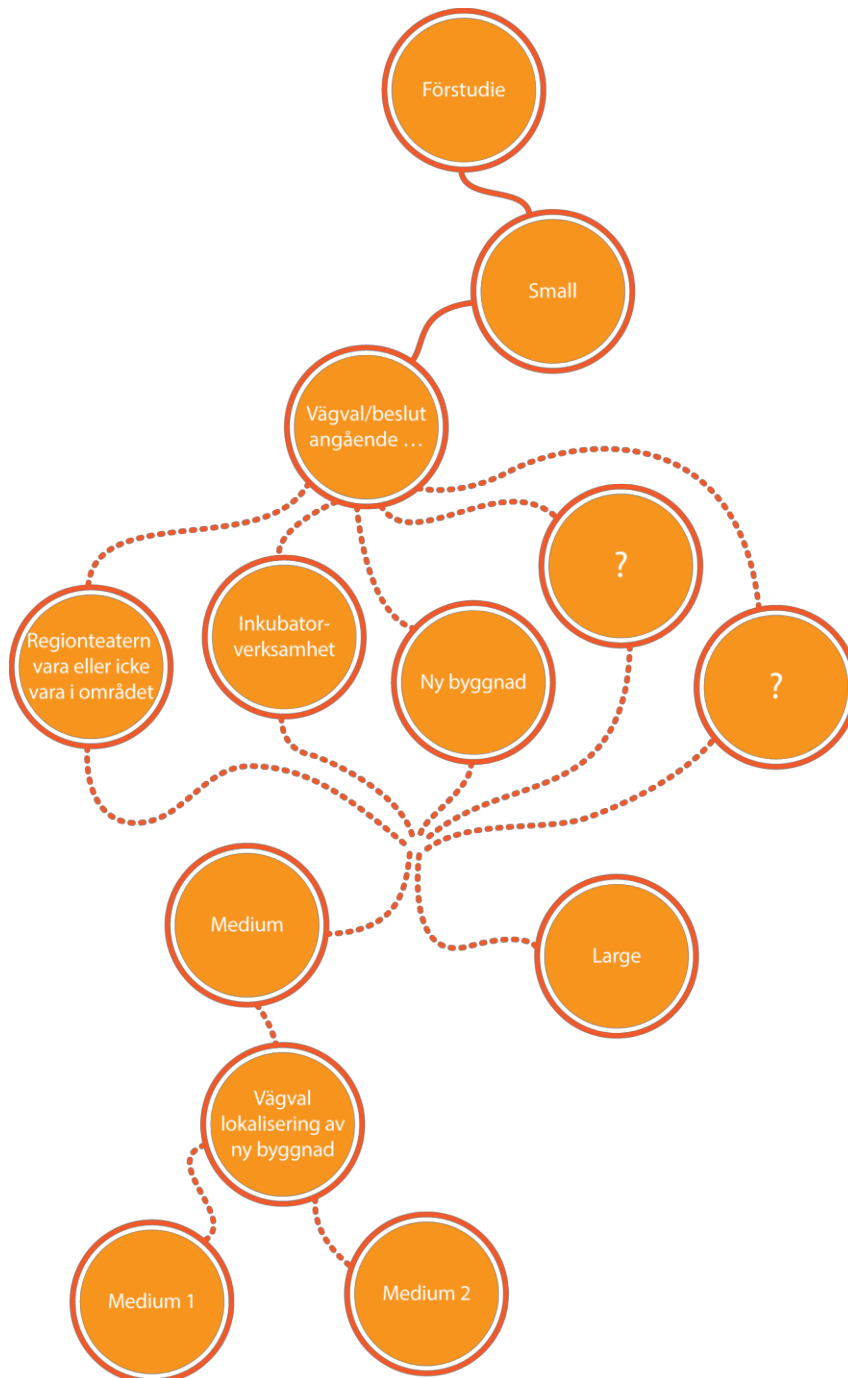
Tre utvecklingsförslag – Small, medium och large

I vårt förslag till verksamhetsidé utgår vi ifrån ett inledande förslag, *small*, som kräver relativt små insatser men som bidrar till en förhållandevis stor förändring för hur Ringsberg-Kristineberg upplevs. Det lämnar på så sätt tid för att ta beslut om Regionteaterns framtid vilket krävs för genomförande av förslag *medium* (som består av två likartade förslag) och *large*.

Förslag *medium* och *large* är mer vagt beskrivna då dels bygger på förslag *small* och dels för att de handlar om beslut kring Regionteaterns framtid. En pågående process som handlar om politiska beslut på flera olika nivåer. I både förslag *medium* och förslag *large* som presenteras i den här förstudien har vi utgått ifrån att Regionteatern är kvar i området.

De tre utvecklingsförslagen skall ses som flera steg i en utvecklingsprocess. En process som växer underifrån, vilket är mer centralt än exakt de verksamheter som föreslås i denna förstudie. I grunden för både förslag *medium* och *large* finns förslag *small*. Efter att man börjar arbeta med *small* kommer processen leda till olika vägval där olika beslut behöver fattas, troligtvis fler än de som identifierats i denna förstudie. Figur 16 illustrerar processen fram emot de olika förslagen.

Figur 16: Schema över förslag över genomförandet av verksamhetsidé och viktiga beslutspunkter. Att komma igång med förslag small kan göras enkelt, medan förslagen medium och large kräver beslut om olika vägval.

Utvecklingsförslag – Small

Koncept – sammanfattning

Med relativt små medel blir Ringsberg-Kristineberg en levande kulturell och grön stadsdel – en självklar destination för såväl Växjöbor som den tillfällige besökaren. Det egna kulturella skapandet, experimentanda och lekfullhet genomsyrar stadsdelens uttryck. En stadsdel där nytt möter gammalt och där nya kulturformer ser dagens ljus, både i de verksamheter som är etablerade i stadsdelen och i stadsdelens fysiska utformning.

Konceptet – eller verksamhetsidén – omfattar:

- Nya målpunkter i form av en urban modern trädgård och äventyrslekplats som lyfter fram stadsdelens kulturhistoria.
- Stärkt platsidentitet genom rumsliga inslag som entréer, markbeläggning och ljusarmatur tas fram. Strategiskt arbete med olika typer av evenemang bidrar även till att stärka platsidentiteten och lyfta fram platsen som destination för Växjöbor och besökare.
- Befintliga verksamheter utgör en grund och resurs för stadsdelens fortsatta utveckling.
- Platsens kulturarv ska betonas. En mindre åtgärd är skyltar som beskriver historien. En framtid för jäskammaren under det gamla bryggeriet bör undersökas vidare.
- En plats för nyskapande och deltagande kultur(företagande) i en kreativ kontorsmiljö med anslutande makerspace.

Förslag SMALL -
"Ringsberg- Kristineberg"

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Parkstråket
förstärks med
nya platser för
aktiviteter

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Restaurangskolan
byggs om för café-
och restaurang
verksamhet

Tre växthus för
café, odling, event.
Kan fungera som
en helhet eller tre
separata delar

Regionteatern
kvar i bef. lokaler

Ringsberg-
skolan kvar i
bef. lokaler

Stråket förstärks med
markbeläggning, armatur
och gatumöbler

Ny temalek-
plats

"Ringsbergs
trädgård" - grusad
yta för lek och
uteservering

Fria ordet
kvar i bef.
lokaler

Stråket förstärks med
markbeläggning, armatur
och gatumöbler

"Ringsbergs
trädgård" - gräsy-
tor med fruktträd
och sittbänkar

Jäskammaren
utvecklas som
lokal

Kulturskolan
kvar i bef.
lokaler

Stråket förstärks med
markbeläggning, armatur
och gatumöbler

Stråket förstärks med
markbeläggning,
armatur och gatumö-
bler

Befintliga verksamheter

Befintliga verksamheter ligger kvar i nuvarande lokaler med undantaget av Restaurangskolan som om cirka tre år avser att flytta ifrån området. Verksamheterna som finns i området idag har en kulturell prägel, trivs i området och vill vara kvar.

Detta sammantaget är resurser att bygga områdets fortsatta utveckling på.

Nya målpunkter

I intervjustudien och platsanalysen framkommer att det saknas ett ordentligt stadsliv i området. Något som bidragit till att området upplevs lite tråkigt och även i viss utsträckning otryygt. För att stärka stadslivet och rörelsen i Ringsberg-Kristineberg behöver nya *målpunkter* inkluderas i området. Målpunkter är sådana funktioner som lockar människor till en plats och gör att de vill uppehålla sig där när de är där. Vad som saknas i Ringsberg-Kristineberg är framför allt målpunkter i det offentliga rummet. De förslag om nya målpunkter som ges nedan ska alltså ses i huvudsak utifrån deras funktion att locka människor till området och uppehålla sig där. En jämförelse kan göras med upprustningen av den offentliga miljön och den nya skateparken vid Spetsamossen. Ett exempel på en plats i Växjö som tidigare uppfattades som otryyg har idag blivit en mötes- och samlingsplats. När det är en större rörelse av människor runt en plats upplevs den inte som otryyg att passera även för de som inte har ett direkt ärende dit.

Ny målpunkt – Trädgård

För att utveckla de publika verksamheterna och lyfta fram områdets kulturhistoria kring odling och botanisk trädgård utvecklas trädgården i områdets södra del. Trädgården där PM & Vänner hyr marken för odling och växthus utvecklas vidare med bland annat fruktträd och offentliga utomhusmöbler och utomhusservering för kafé/restaurang.

En Walipini (en form av nedsänkt växthus för vinterodling) anläggs i trädgården som ett sätt att lyfta fram ett innovativt, resurssnålt sätt i hur stadsodling kan utformas. Syftet är att lyfta fram en funktion som knyter an till Växjö som Europas grönaste stad.

Figur 17: Exempel på utveckling av urban trädgård.

Figur 18: Exempel på en Walipini, ett växthus för vinterodling under jord.

Parkeringsplatsen framför Restaurangskolan tas bort och istället placeras tre moderna växthus på platsen som fungerar dels som växthus, kafélokal och mötesrum särskilt avsedda för företagen i den nya kontorsmiljön men möjliga för andra organisationer och privatpersoner att hyra.

Ny målpunkt – Äventyrslekplats

En äventyrslekplats blir en viktig målpunkt i området som lockar människor i många olika åldrar. Utformad med kulturhistorisk koppling bidrar den även till att stärka områdets kulturhistoria. Förslagsvis etableras en äventyrslekplats i anslutning till Akasiendungen framför Regionteaterns gavel. En inspirationskälla till en äventyrslekplats är de lekplatser som konstnären/scenografen Tor Svae utformat i bland annat Stockholm.

Figur 19: Två av Tor Svaes lekplatser. Till vänster en lekplats som lyfter fram den tidigare varvsverksamheten i Stockholm och barnboken Mulle Meck i Solna.

Stärka deltagande kultur

I behovsanalysen framkommer att det finns ett intresse för någon form av mötesplats för verksamma inom de kulturella och kreativa näringarna. En mötesplats för att skapa kontakter i arbetet, informella och formella möten och verkstäder för skapande i anslutning.

Ny verksamhet – Kontorsmiljö

Vi föreslår att utveckla en testarena med kontorsplatser i de gamla garage- och förrådsbyggnaderna. Syftet är att genom att testa sig fram kartlägga behovet av en sådan mötesplats. Konceptet utformas och vidareutvecklas efter hand av pionjärföretagen i samarbete med Vöfab, näringslivskontoret och kulturförvaltningen.

Förstudien ger inte en klar slutsats om det finns ett underlag för ett Brewhouse-liknande kluster idag i Växjö. Brewhouse-modellen har en ganska tydlig musikprofil och bygger också på en arenaverksamhet, vilket vi inte inkluderar i förslaget. Eventuellt håller en scen med cirka 400 personer i publiken på att etableras.

Ny verksamhet – Makerspace

I anslutning till kontorsplatserna utvecklas ett *makerspace*, se exempelruta. Syftet med ett makerspace är trefaldigt. För det första att koppla en verkstadsfunktion till kontorsmiljön och de företag som sitter där. För det andra bidrar ett makerspace till att locka till samarbeten och nyskapande kultur. Ett makerspace maskiner och resurser har inte en lika utpräglad konstnärsinriktning som de verkstäder som finns vid Italienska palatset. För det tredje skapar ett makerspace ytterligare en målpunkt för området då det även är öppet för allmänheten vissa tider, inte minst för unga.

En möjlighet är att man inom makerspace bygga vidare på den ”CoderDojo”-verksamhet som genomfört en pilot vid universitet under våren 2014.¹⁶ CoderDojo är ett internationellt koncept som handlar om att lära barn och ungdomar att programmera i syfte att skapa kunskapa om och intresse för programmering. Konceptet bygger på ett ideellt arbete där programmerare fungerar som mentorer för barn i att lära sig olika programmeringsspråk.

---

¹⁶ www.vaxjo.coderdojo.se

Exempel: Makerspace

Makerrörelsen kommer från USA och sammanför personer med intresse för teknik, datorer, vetenskap, kultur, design med mer och har under det senaste decenniet vuxit enormt. Möten mellan människor och idéer och möjligheten att skapa är de centrala beståndsdelarna i Makerrörelsen. I Norden och Sverige har rörelsen vuxit de senaste åren och det finns flera exempel på makerspace som etablerats i bland annat Stockholm, Malmö och Umeå.

Vad är ett makerspace?

Ett makerspace är en fysisk lokal som kan beskrivas som en modern verkstad. Lokalen innehåller olika typer av framför allt digitalt styrda maskiner, exempelvis 3D-printer, laserskärare, CNC-svarvar, lödning, symaskiner, datorer med programvara exempelvis för foto och grafisk design med mer. Även mer traditionella hantverksmaskiner kan omfattas av ett makerspace. Tanken är att det ska vara möjligt att förverkliga alla idéer en deltagare vid ett makerspace kan tänkas ha. Visst material brukar finnas tillgängligt att köpa till självkostnadspris i ett makerspace. Eller så köper deltagarna in sitt material själva.

Hur drivs ett makerspace?

"FabLab", kort för "Fabrication Laboratory", är ett av de mer etablerade koncepten startade ursprungligen vid MIT. I FabLab-konceptet ingår även en filosofisk grund och ett manifest som måste följas om att dela med sig av de idéer man skapar i ett FabLab. Alla projekt och produkter laddas upp till en gemensam databas där det globala FabLab-nätverket kan lära från dem och utveckla dem vidare. Det går således inte att ha copyright på det som produceras i ett FabLab. Ett FabLab har ofta en nära koppling till ett universitet. Ett exempel på ett FabLab i Sverige finns vid konstnärligt Campus i Umeå och öppnade i september 2014.¹⁷

Ett makerspace kan också drivas av en förening utan att vara en del av det globala FabLab-nätverket som i Stockholm¹⁸ eller i Malmö¹⁹. Samtliga makerspace-koncept är dock öppna för alla att delta i. Nya medlemmar utbildas i användning av maskiner för att det ska vara säkert.

Maskiner kan köpas in eller doneras av företag. Det är inte ovanligt att ett företag skänker en något utdaterad eller trasig maskin som makerspacedeltagarna lagar, som en del av gemensamma projekt att lära sig mer om teknik. ■

---

¹⁷ www.blogg.umu.se/fablab

¹⁸ www.makerspace.se

¹⁹ www.stpln.se

Stärka kulturarvet

Att lyfta fram kulturarvet i området bör göras genomgående i området. I de förslag om nya målpunkter ovan har dessa också setts som möjliga verktyg för att stärka den kulturhistoriska kopplingen i området på nya sätt. Ett sätt att lyfta fram kulturarvet är också att eventuella nybyggnader i området kontrasteras mot områdets äldre byggnader. Nedan följer två förslag som i huvudsak syftar till att stärka och lyfta fram områdets kulturarv.

Jäskammaren

Jäskammaren är en viktig del av områdets karaktär och industrihistoria. En teknisk utredning om jäskammarens status ur säkerhetssynpunkt bör genomföras. Det är av betydelse för att på ett mer grundligt sätt svara på förutsättningar för bedriva olika typer av verksamheter i lokalen. Om en användning är möjlig påbörjas ett mer aktivt målinriktat sökning efter potentiella aktörer av Vöfab.

Alternativt som ett första steg kan "entrén" till jäskammaren öppnas upp med en glasvägg som gör det möjligt att se in i utrymmet, inte nödvändigtvis att vistas där. På så sätt lyfts bryggeriets kulturarv fram för allmänheten och potentiella aktörer som skulle kunna tänka sig att investera i någon form av verksamhet där nere.

Informationsskyltar

De befintliga informationsskyltar kan restaureras. Ytterligare kompletterande skyltning kan tas fram i enlighet med den kulthistoriska studie som tagits fram i samband med denna förstudie.

Stärkt platsidentitet

Ovanstående förslag om åtgärder bidrar alla till att förändra och stärka Ringsberg-Kristinebergs platsidentitet. Några insatser kan dock relateras mer direkt till åtgärder som stärker platsidentiteten.

Etablera ett namn för området

Ett (arbets)namn på området tas fram i samarbete med befintliga verksamheter och Växjös invånare. Syftet är dels att stärka kännedomen om området och upplevelsen av att det är *ett* område. En möjlighet är att skapa uppmärksamhet genom någon form av namntävling. Förslag på namn som kommit fram under förstudiearbetet är Kulturkullen, Kåkstaden, Krösaberget, Seminariet, Ringsberg och Ringsbergs trädgårdar.

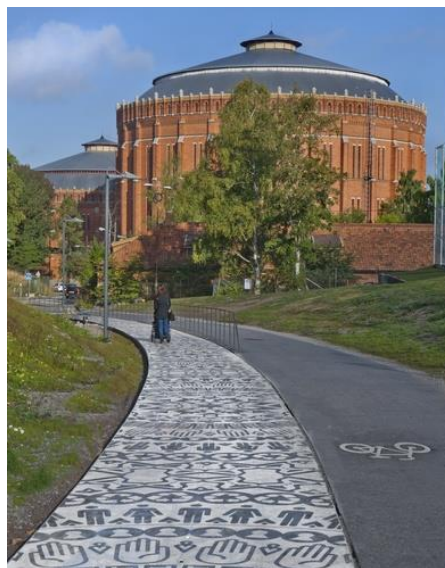

Stärk entréer och rumslighet

Identiteten i området stärks genom att entréer in till området förstärks med exempelvis portaler och konstnärligt utformad markbeläggning, ljusarmatur och utomhusmöbler.

För att stärka banden mellan området och Spetsamossen och Solberget kan stråket utvecklas med aktivitetsytor.

Figur 20: Exempel på markbeläggning som stärker platsidentiteten.

Evenemang

Kommunen bör uppmuntra till, stödja eller arrangera olika evenemang, händelser och aktiviteter i området. Evenemangen blir ett sätt att öka kännedomen om Ringsberg-Kristineberg och få människor att besöka området. Olika evenemang utgör därmed också en viktig målpunkt i området.

Detta är särskilt viktigt i ett startskede för att markera förändring av området.

Figur 21: Exempel på evenemang som kan genomföras som ett sätt att stärka stadslivet i Ringsberg-Kristineberg. Här en bild från Alingsås ljusfestival.

Genomförandeprocess

I exempelrutan om Tobaksfabriken beskriver vi ett stadsutvecklingsprojekt i Linz, Österrike, som har en kulturell inriktning och utveckling av en ny kreativ ekonomi. Även om Linz är en större stad än Växjö och Tobaksfabriken är ett större projekt än Ringsberg-Kristineberg finns det många lärdomar att dra från den metod för utvecklingsprocessen som Tobaksfabriken använt sig av. En metod som kan implementeras i den fortsatta utvecklingen av Ringsberg-Kristineberg.

Etapp 1 – engagera och locka människor

Den första etappen av handlar om att både öka kännedomen om området i sig bland Växjöborna och kännedomen om den omvandlingsprocess som området genomgår. Det sker framför allt genom att skapa anledningar för människor att få upp ögonen för området och besöka området.

Engagera kulturaktörer

Identifiera och engagera kulturella aktörer med ett stort nätverk i Växjös kulturliv och som är intresserad av att engagera sig i området. Hofs Lifs är en aktör som är drivande i området och som eventuellt är intressant att engagera mer formellt. Även Miljöresurs Linné och PM & Vänner är ytterligare aktörer som eventuellt kan engageras i arbetet för att utveckla arbetet med trädgården i området. Viktigt är att det inte är en verksamhetsledare som ska implementera en specifik vision för området utan kunna leda en process med de aktörer som är eller vill etablera sig i området. Kommunen och Vöfab ska ingå i denna grupp som leder utvecklingen.

Evenemang ökar kännedom

Ett effektivt sätt att få människor att besöka en plats är att skapa aktiviteter och evenemang. Denna del kan påbörjas snarast möjligt och fokuserar på olika evenemang, aktiviteter och händelser som drar folk till området. Tanken är alltså inte att det i första hand ska vara kommunen som är arrangör utan att ideella eller kommersiella aktörer driver igenom sina idéer.

Exempel på möjliga aktiviteter i varierande storlek som skulle kunna ske i området är ljusevenemang där ljusdesigners gör en utställning i området vintertid, skridskobana, musikfestival och utomhusbio.

Exempel: Tobaksfabriken i Linz

En lika viktig del i verksamhetsidén för området är processen för att implementera olika funktioner. I vårt förslag hämtar vi inspiration av hur man har arbetat i området kring "Tobaksfabriken" i Linz i Österrike.²⁰ Tobaksfabriken är en mycket stor gammal k-märkt fabrik, 80 000 m², som staden förvärvade och började en omvandlingsprocess av 2009. Även om Linz är en drygt dubbelt så stor stad som Växjö och Tobaksfabriken betydligt större än Ringsberg-Kristineberg finns det vissa likheter. Området var relativt okänt för invånarna i Linz och det fanns en vilja att etablera något med en kulturell inriktning och plats för "den nya ekonomin". Det finns därför intressanta lärdomar att dra av den strategi som staden arbetat med i utvecklingsprocessen.

Underifrånperspektiv

Vad som kännetecknat stadsutvecklingsarbetet kring Tobaksfabriken är att arbetet i stor utsträckning skett underifrån. Det skedde genom att kommunen engagerade en nyckelaktör i Linz kulturliv som fick i uppdrag att tillsammans med några andra kulturaktörer ta fram en idé om områdets utveckling. Den strategi de nu arbetar efter innebär att man undvikit att ta fram en detaljerad plan för området utan låter området utvecklas organiskt. Utgångspunkten är att de inte vet exakt hur morgondagens behov ser ut och vill undvika att låsa in sig i lösningar som inte fungerar. Två övergripande strategier har dock lett arbetet.

Stadsutveckling i två steg

Den första övergripande strategin har skett i två steg. Det första steget var att etablera Tobaksfabriken i Linzbornas medvetande. Det skedde och sker framför allt genom att organisera olika typer av evenemang i området. Syftet är att få människor att besöka området och potentiellt vilja etablera sig där eller bidra till områdets utveckling på något sätt.

En andra övergripande strategi har varit att utveckla en metod för att säkerställa att utvecklingen sker underifrån och organiskt. Metoden går ut på att rekrytering av verksamheter till området har skett utifrån att välja aktörer som vill bidra till hela områdets utveckling genom "entusiasm, kunskap och engagemang". Det vill säga för att få hyra i området krävs en vilja till engagemang i området, inte enbart förmågan att betala hyran. Ett nätverk där alla verksamheter ingår genomför regelbundna dialogprocesser kring områdets fortsatta utveckling. För att möjliggöra att få in en blandning av olika typer av verksamheter arbetar Tobaksfabriken också med en differentierad hyresmodell där kommersiella aktörer, sociala initiativ och icke vinstdrivande kulturaktörer får olika hyresnivåer.■

---

²⁰ www.tabakfabrik-linz.at

Etapp 2 – genomför fysiska förändringar som visar på en förändring

Etapp 2 pågår parallellt med Etapp 1 och fokuserar på att börja genomföra fysiska förändringar i området. Syftet är att det ska märkas inte bara genom aktiviteter att något är på gång i området.

Genomför fysiskt synliga förändringar

Att genomföra fysiska förändringar i området är också ett sätt att tänka kring hur behoven faktiskt ser ut och ett sätt att visa på olika utvecklingsmöjligheter. Anledningen är att det blir något konkret att diskutera vidare utifrån då diskussioner och skisser ofta kan upplevas som abstrakta och skapa osäkerhet kring exakt vad som avses. Det måste därför relativt tidigt bli en utkomst av det nätverk som diskuterar utvecklingen av området. Att göra saker är också ett sätt att få med sig skeptiker. Betydelsen av *att göra* en av de viktigaste lärdomarna fastighetsägaren Atrium Ljungberg har från deras långa arbete med platsutveckling generellt och i synnerhet i området Sickla, en stadsdel med kulturell inriktning i Nacka kommun.²¹

Ett exempel på att detta arbete redan inletts är Hofs Lifs och kommunens arbete med att rusta upp trädgården i området. Bland verksamheterna i området upplevs det redan som ett rejält lyft för området. Det behövs alltså inte stora ingrepp i den fysiska miljön för en upplevelse av att det sker en positiv förändring.

När det gäller kommande arbeten, exempelvis utformning av portaler och markbeläggning, ser vi med fördel att det blir ett uppdrag för professionella konstnärer i området och/eller med avsikt att etablera sig i området att utforma. En viktig del i processen är att inte göra alla sådana typer av projekt i ett svep utan börja exempelvis med en entré i taget. Denna typ av arbeten behöver heller inte vara permanenta utan kan börja utformas som pilotprojekt.

Utveckling av kontorsmiljö/kulturinkubator

Vår bedömning efter att ha samtalat med olika aktörer inom de kulturella och kreativa näringarna i Växjö är att det finns ett visst behov och intresse av en mötesplats och ett kontorshotell med särskild inriktning på de kulturella och kreativa näringarna. Vi har dock inte kunnat bedöma hur stort antalet potentiella företag och andra organisationer är som skulle vilja etablera sig i området och inte heller deras betalningsvilja.

Vi föreslår därför att utveckla en testarena med kontorsplatser för att få en reell uppfattning om hur behovet ser ut och vad betalningsviljan är. Att hålla nere hyrorna på en så låg nivå som möjligt tror vi kommer vara av stor vikt för att börja utveckla denna testarena. Ett sätt att göra detta är att erbjuda endast en basnivå av service. Exempelvis i Sickla kan Atrium Ljungberg hålla nere hyrorna något för denna typ av företag längs med deras "Hantverksgata" genom att låta hyresgästerna sköta

²¹ Mälardalsrådet (2014), "Stadsutveckling med samverkan".

om målning och dylika arbeten själva och dela på pentry och toaletter. Tobaksfabriken i Linz arbetar med differentierade hyror där hyresnivån sätts efter vilken typ av aktör det är som vill hyra. Denna typ av hyresmodeller är också ett ytterligare sätt att anpassa hyrorna efter mindre betalningsstarka aktörer.

I anslutning till kontorshotellet kan med fördel ett makerspace etableras. Ett makerspace är en verkstad som innehåller maskiner som är mer högteknologiska än traditionella hantverksmaskiner. Exempelvis 3D-printer, laserskärare, CNC-svarvar, datorer med programvara exempelvis för foto och grafisk design med mer. Denna typ av maskiner är viktiga för exempelvis designers som vill göra prototyper av sina idéer. Ett makerspace skulle också utgöra ett komplement till de verkstäder som finns i Italienska palatset.

Det utgör en resurs dels för de verksamma aktörerna i kontorshotellet och dels en resurs för invånarna i Växjö då även de har tillgång till makerspacet genom medlemskap i en förening som driver det.

Ett förslag till att börja koppla ett inkubatorverksamhet till kontorshotellet är till exempel att någon av kommunens näringslivsutvecklare inledningsvis är på plats en dag i veckan för att kunna ge rådgivning och fånga in kunskap inför införandet av ett mer formaliserat inkubatorprogram.

I ett arbete med utveckling av inkubatorprogram bör även lärdomar studeras från andra befintliga kulturinkubatorer. Ett särskilt intressant exempel att studera närmre är även Watershed i Bristol som arbetar med talangutveckling av gränsöverskridande kreativa näringar i nära samarbete med forskning.

Utvecklingsförslag – Medium

Utvecklingsförslag *medium* består av två likartade förslag, *medium 1* och *medium 2*.

Koncept – sammanfattning

Förslaget utgår ifrån förslaget *small* och visionen i denna, där Ringsberg-Kristineberg är en levande kulturell och grön stadsdel, men innebär nya byggnader i Ringsberg-Kristineberg. En sådan etablering öppnar upp för nya möjligheter i en grön, kulturell och experimenterande stadsdel.

Vad som tillkommer utifrån förslaget *small* omfattar följande:

- Etablering av en ny byggnad, två möjliga lokaliseringar, dit Regionteatern flyttar tillsammans med bland annat Kulturskolan
- En kontorsmiljö med inkubatorverksamhet etableras i det gamla bryggeriet där Kulturskolan tidigare satt
- Ett makerspace utvecklas i anslutning till kontorsmiljön och inkubatorn
- Ringsbergskolan tar över Regionteaterns gamla lokaler

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Förslag MEDIUM 1 -
"Ringsberg- Kristineberg"
kulturhus i kulturstråkets förlängning

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Restaurangskolan
byggs om för café-
och restaurang
verksamhet

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Ringsberg-
skolan kvar i
bef. lokaler

Ringsberg-
skolan tar över
Regionteaterns
lokaler

Tre växthus för café,
odling, event. Kan
fungera som en
helhet eller tre sepa-
rata delar

Stråket förstärks med
markbelägning, arma-
tur och gatumöbler

Ny temalek-
plats

"Ringsbergs
trädgård" - grusad
yta för lek och
uteservering

Fria ordet
kvar i bef.
lokaler

Ny kulturhus-
byggnad

"Ringsbergs
trädgård" - gräsy-
tor med fruktträd
och sittbänkar

Jäskammaren
utvecklas som
lokal

Kulturverkstäder
och kreativa närin-
gar-kontor

Stråket förstärks med
markbelägning, arma-
tur och gatumöbler

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

white

Skiss Ringsberg- Kristineberg
oktober 2014
Kontakt: Sofie Weidemann
08-4022642
sofie.weidemann@white.se

Förslag MEDIUM 2 -
"Ringsberg- Kristineberg"
kulturhus längs Kungsgatan

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Parkstråket
förstärks med
nya platser för

Nytt kulturhus

Nytt entréorg
med bevarade
uppvuxna träd

Tre växthus för café,
odling, event. Kan
fungera som en helhet
eller tre separata delar

Stråket förstärks med
markbeläggning, arma-
tur och gatumöbler

Ringsbergskolan
Ringsbergskolan kvar i
bef. lokaler

Ringsbergskolan
tar över Region-
teaterns lokaler

Ny temalek-
plats

"Ringsbergs
trädgård" - grusad
yta för lek och
uteservering

Fria ordet
kvar i bef.
lokaler

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Kulturverkstäder
och kreativa
närings-kontor

Jäskammaren
utvecklas som
lokal

"Ringsbergs
trädgård" - gräsy-
tor med fruktträd
och sittbänkar

"Ringsbergs
trädgård" - gräsy-
tor med fruktträd
och sittbänkar

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

white

Skiss Ringsberg- Kristineberg
oktober 2014
Kontakt: Sofie Weidemann
08-4022642
sofie.weidemann@white.se

Ny målpunkt

Ny byggnad med kulturellt innehåll

En ny byggnad etableras med huvudsyfte att skapa möjligheter för Regionteatern att utveckla sin publika verksamhet. En byggnad med en mer modern Regionteater skulle också bidra till att höja nivån på de produktioner som sätts upp på teatern då många moderna produktioner skapas för en annan typ av scen än den som finns i Regionteatern idag.

För Kulturskolan skulle det innebära möjligheter att utöka sin verksamhet i området i takt med att Växjö växer. Med fördel kan även kulturförvaltningen flytta in i den nya byggnaden.

Den större skillnaden mellan förslag *medium 1* och *medium 2* är lokaliseringen av en ny byggnad. Förslag *medium 1* innebär en lokalisering av en ny byggnad längs med kulturstråket framför Ringsbergskolan. Byggnaden skulle begränsas till omkringliggande byggnaders huskroppar och anpassas i höjd mot gatan så att det inte hamnar i vägen för siktlinjen till Ringsbergsskolan (riksintresse). Däremot skulle man kunna tänka sig en högre del av byggnaden längre in mot Ringsbergs trädgårdar och då få en viss utsikt över staden. Mot gräsytan och fruktträdgården kan man med fördel placera en publik restaurangdel. I detta förslag byggs restaurangskolan om till kafé/restaurang-verksamhet och eventuell matpedagogisk verksamhet.

Förslag *medium 2* innebär en lokalisering i norr med huvudentré mot Kungsgatan. Förslaget skiljer sig mer från förslaget *small* än *medium 1*. Här finns en ny byggnad delvis på platsen där restaurangskolan ligger. Den nya byggnaden är en större och når fram till Kungsgatan och får en stor publik yta framför – ett entrétorg. Byggnaden skulle bli en ny målpunkt i området, i staden.

Den här förstudien har varit avgränsad till Ringsberg-Kristineberg och en djupgående analys av alternativa lokaliseringar för denna typ av byggnad inte ryms inom förstudien. Vi vill understryka att inför en eventuell etablering av en ny byggnad, och den investering som detta innebär, behöver en analys genomföras som utgår ifrån var en potentiell lokalisering är bäst i Växjö. Utan att värdera alternativa platser har parkeringen bakom gamla teatern och nere vid Växjösjön nämnts som potentiella lokaliseringar för en kulturell byggnad. En analys om lokalisering hänger även ihop med i vilken utsträckning själva byggnadens utformning och arkitektur bör ske i form av en symbolbyggnad eller inte.

En ytterligare aspekt att inkludera i en diskussion kring en ny byggnad är möjligheten att flytta Bergendahlska Gårdens (BG) verksamhet dit. Från Vöfabs sida, som äger BG:s lokaler, skulle det kunna öppna upp för byggande på den fastigheten där BG ligger idag, vilket skulle kunna ge en

ökad ekonomi till en ny byggnad i Ringsberg-Kristineberg. Det vi har konstaterat i denna förstudie är att BG är en välfungerande verksamhet och att de inte uttryckt någon önskan om att byta lokaler. Denna möjlighet bör utredas vid ett beslut om en eventuell ny byggnad.

Figur 22: Exempel på byggnader med bland annat kulturellt innehåll.

Befintliga verksamheter

Förslaget följer i stor utsträckning förslag *small*, det vill säga att befintliga verksamheter i stor utsträckning är kvar i området utom Restaurangskolan som vid tiden för ett eventuellt genomförande av förslag *medium 1 och 2* har flyttat ut från området.

En ny byggnad i Ringsberg-Kristineberg innebär dock stora potentiella utvecklingsmöjligheter för de befintliga verksamheterna genom olika rockader av verksamheter.

Ringsbergskolan utökas

Ringsbergskolan utökas i Regionteaterns gamla lokaler och blir tillräckligt stor för att vara mer samhällsekonomiskt effektiv.

Stärkt deltagande kultur

I detta skede av utvecklingsprocessen har ett test genomförts för hur stort underlaget är för att fortsätta utveckla en kontorsmiljö och makerspace.

Kontorsmiljö och makerspace

Förutsatt att det finns ett underlag för att utveckla en kontorsmiljö med inkubatorverksamhet ser vi att denna verksamhet flyttar in i det gamla bryggeriet där Kulturskolan tidigare suttit. Även makerspacet bör flytta med till gamla bryggeriet om detta förslag genomförs.

Genomförande

Etapp 1 och Etapp 2

Etapp 1 och Etapp 2 följer den genomförandeprocess som diskuterats i förslag *small*.

Etapp 3

I Etapp 3 utvärderas utvecklingen av den pågående processen i genomförandet av Etapp 1 och Etapp 2. Etapp 3 handlar även framför allt om det vägskäl vi målat upp kring Regionteaterns framtid. Vad vi ser handlar beslutet om fyra scenarier.

- Beslut tas att Regionteatern blir kvar i området och att man nöjer sig med Regionteaterns nuvarande lokaler, oavsett om Regionteatern får dansuppdraget eller ej.

- Regionteatern behåller sina nuvarande lokaler och det regionala dansuppdraget placeras i en lokal någon annanstans, eventuellt i Blekinge.
- Regionteatern flyttar sin verksamhet till en annan plats i Växjö.
- Regionteatern flyttar in i en nyetablerad byggnad i Ringsberg-Kristineberg.

Ettapp 4

Beroende på det beslut som tas i Ettapp 3 beslutar Växjö kommun om man ska utveckla Ringsberg-Kristineberg med en lägre eller en hög densitet där bostäder också inkluderas i förslaget. Den lägre densiteten innebär ett genomförande av *medium 1* eller *medium 2* och en högre densitet innebär ett genomförande av förslag *large*.

Utvecklingsförslag – Large

Koncept – sammanfattning

I förslag *large* har Ringsberg-Kristineberg sammanflätats i Växjös rutnätstad med tre bostadskvarter som flankerar Kungsgatan. Bostäder med lokaler i bottenplan och parkering i garage ger form åt riktiga stadsgator i stadsdelen. Stadsgatorna bidrar till att förstärka stadsdelens gröna prägel genom att kontrastera mot de trädgårdar som fortfarande utgör navet i stadsdelens centrala del.

Regionteatern har tillsammans med bland annat Kulturskolan flyttat in i en nyetablerad byggnad framför Ringsbergskolan. En kontorsmiljö för företag inom de kulturella och kreativa näringarna med anslutande makerspace etableras i det gamla bryggeriet. Utöver innehållet i förslag *small* och *medium 1* omfattar konceptet:

- Tre bostadskvarter som bildar en stadsmässig front mot Kungsgatan
- Stadsgator med lokaler i bottenplan
- En ny byggnad framför det gamla bryggeriet med möjlighet att utveckla med kulturverksamheter för exempelvis föreningar

Förslag LARGE -
"Ringsberg- Kristineberg"
kulturhus och nya bostadskvarter i en
tät, sammanhängande stadsväv

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Parkstråket förstärks
med nya platser för
aktiviteter

Angöringsgatan fortsät-
ter i ett gångstråk mot
Spetsamossen

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Nya bostadskvarter
med egen privat gård
och lokaler i botten-
våningarna

Ny angöringsgata för
nya kvarter

Nya bostadskvarter
med egen privat gård
och lokaler i botten-
våningarna

Nya bostadskvarter med
egen privat gård och
lokaler i bottenvåningar-
na

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Stråket förstärks med
markbelägning, armatur
och gatumöbler

Ringsberg-
skolan kvar i
bef. lokaler

Ringsbergskolan
tar över Region-
teaterns lokaler

Tre växthus för café,
odling, event. Kan
fungera som en helhet
eller tre separata delar

Fria ordet
kvar i bef.
lokaler

Ny temalek-
plats

"Ringsbergs
trädgård" - grusad
yta för lek och
uteservering

Jäskammaren
utvecklas som lokal
Kulturverkstäder
och kreativa
näringskontor

Ny kulturhus-
byggnad

"Ringsbergs
trädgård" - gräsy-
tor med fruktträd
och sittbänkar

Stråket förstärks
med markbeläg-
ning, armatur och
gatumöbler

Stråket förstärks med
markbelägning, arma-
tur och gatumöbler

Bostäder

Området utvecklas med tre bostadskvarter längs med Kungsgatan. Bostäder bidrar till att öka rörelsen i området under dygnets alla timmar. Syftet med att etablera bostäder i området är också att tillgodose en efterfrågan av bostäder i centrala lägen. Att inkludera bostäder i förslaget är också ett sätt att skapa en ekonomi kring utvecklingen av övriga funktioner i området.

Genomförande

Etapp 1 och Etapp 2

Etapp 1 och Etapp 2 följer den genomförandeprocess som diskuterats i förslag Small.

Etapp 3

I Etapp 3 utvärderas utvecklingen av den pågående processen i genomförandet av Etapp 1 och Etapp 2. Etapp 3 handlar även framför allt om det vägsål vi målat upp kring Regionteaterns framtid. Vad vi ser handlar beslutet om fyra scenarier.

- Beslut tas att Regionteatern blir kvar i området och att man nöjer sig med Regionteaterns nuvarande lokaler, oavsett om Regionteatern får dansuppdraget eller ej.
- Regionteatern behåller sina nuvarande lokaler och det regionala dansuppdraget placeras i en lokal någon annanstans, eventuellt i Blekinge.
- Regionteatern flyttar sin verksamhet till en annan plats i Växjö.
- Regionteatern flyttar in i en nyetablerad byggnad i Ringsberg-Kristineberg.

Etapp 4

Beroende på det beslut som tas i Etapp 3 beslutar Växjö kommun om man ska utveckla Ringsberg-Kristineberg med en lägre eller en hög densitet där bostäder också inkluderas i förslaget. Den lägre densiteten innebär ett genomförande av *medium 1* eller *medium 2* och en högre densitet innebär ett genomförande av förslag *large*.

Ekonomisk analys

Vi ska i detta avsnitt översiktligt beskriva hur investeringar och intäkter samverkar. Vi inleder med att föra en diskussion kring investeringskostnader för de olika förslagen för att därefter beskriva de ekonomiska flöden som förslagen genererar. Det handlar dels om de offentliga investeringar som förslagen kräver och dels om de effekter förslagen genererar i form av direkta intäkter och indirekta och potentiella effekter.

Investeringskostnader

Nedan går vi in något mer detaljerat på de olika förslagen för att ange några referenser om hur investeringsinsatsen kan beräknas. Vi vill vara mycket tydliga med att detta inte är några specifika beräkningar för dessa förslag, utan baseras på referenser från andra projekt. Detaljerade beräkningar kräver enskilda analyser.

Small

Investeringskostnader i en kontorsmiljö måste sättas i förhållande till vilka verksamheter som ringas in som målgrupp. Vi har analyserat behoven hos företag inom kulturella och kreativa sektorn och dessa är relativt priskänsliga, vilket innebär att det är viktigare att erbjuda lokaler än att uppnå "full servicenivå". Det är inte alltid heller kontor som behövs utan arbetsplatser som motsvarar en kombination av kontor, verkstad och mötesutrymmen. Verkstad hänger ihop med Makerspace.

Investering i att etablera ett Makerspace kan göras successivt efter hand. En viss inledande investering behövs för att kunna starta upp verksamheten. Exempelvis kostar en 3D-skrivare för konsumentbehov mellan 5 000-50 000 kronor. Eventuellt finns det även företag som är villiga att sponsra med deras begagnade maskiner.

Malmö har varit ledande i Sverige på att anlägga äventyrs- och temalekparkar. Där har dessa nya lekplatser har kostat mellan en och fem miljoner beroende på storlek.²²

Utveckling av jäskammaren har av många lyfts fram som önskemål, och vi ser nytan i att lyfta fram denna för att anknyta till historien och dra nytta av unika lokalförutsättningar. Vöfab har meddelat att investeringar kommer krävas för att använda detta källarutrymme till verksamhet, inte minst sett till säkerhet. Vi rekommenderar att Vöfab får i uppdrag att närmare analysera kostnader och möjligheter.

²² www.sydsvenskan.se/malmo/20-satt-att-leka-pa-i-malmo

Medium och large

Förslag medium handlar till stor del om investeringar i en ny byggnad, efter de investeringar som sker utifrån förslag small. Inför beslut om en eventuell ny byggnad bör en analys göras om vilka verksamheter som bör finnas i en sådan byggnad – vilka behov och målsättningar har Växjö när det gäller kulturlivet? Framför allt är det viktigt att beslut har fattats rörande om Regionteatern ska vara kvar i området.

För att nämna några siffror kan vi se till ett par referensobjekt med olika ambitionsnivå. Kalmar konstmuseum som har byggts i anslutning till Kalmar slott kostade cirka 48 miljoner kronor när det stod klart 2008. I Jönköping stod det betydligt större scenkonsthuset Spira färdigt år 2011, en byggnad som kostade cirka 320 miljoner kronor.²³

I utvecklingsförslag large tillkommer även bostäder med potentiella. Denna typ av investeringar har en annan typ av logik än andra typer av offentliga investeringar.

Ekonomiska flöden

I detta avsnitt beskrivs hur de kommunala investeringarna genererar olika former av intäkter och värden i en beskrivning av ekonomiska flöden. Analysen är avgränsad till de tillkommande verksamheterna och funktionerna i området och omfattar således inte befintliga verksamheter. På följande sida finns en modell över hur flödet ser ut över kommunens investeringar och intäkter.

Kommunens investeringar

Kommunens investeringar i en inledande fas består framför allt av insatser i det offentliga rummet. Det handlar dels om att utveckla park- och gatumiljön i området och dels om att stödja evenemang.

I senare skeden handlar det eventuellt om större investeringar i form av en byggnad för att husera exempelvis Regionteatern.

Direkta intäkter

Direkta intäkter handlar om de ekonomiska intäkter som kommer från hyror från kontorsmiljön, eventuell restauratör och eventuella kommersiella evenemang. Direkta intäkter handlar också om skatteintäkter från verksamheter i området.

---

²³ www.sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=4516368

Indirekta och potentiella effekter

Indirekta och potentiella effekter handlar om de effekter som sker i nästföljande led.

Turistekonomiska effekter

Indirekta ekonomiska effekter kan exempelvis handla om så kallade turistekonomiska effekter. Det vill säga när exempelvis ett evenemang lockar besökare från andra kommuner är det inte enbart biljettförsäljningen som utgör en intäkt i den lokala ekonomin. Besökaren kanske går ut och äter och/eller passar på att shoppa under sitt besök.

Näringslivsutveckling och innovation

Potentiella effekter för Växjöns näringsliv handlar om en eventuell inkubators förmåga att stärka företagandet inom den kulturella och kreativa sektorn, kontorsmiljöns betydelse som mötesplats för nya samarbetet, vilket kan bidra till ett mer innovativt företagsklimat. Ett makerspace kan också bidra till innovation och produktutveckling, inte minst för designintensiva företag. Exempelvis kan ett makerspace även nyttjas av företag i Växjö generellt för att testa att ta fram prototyper för produkter.

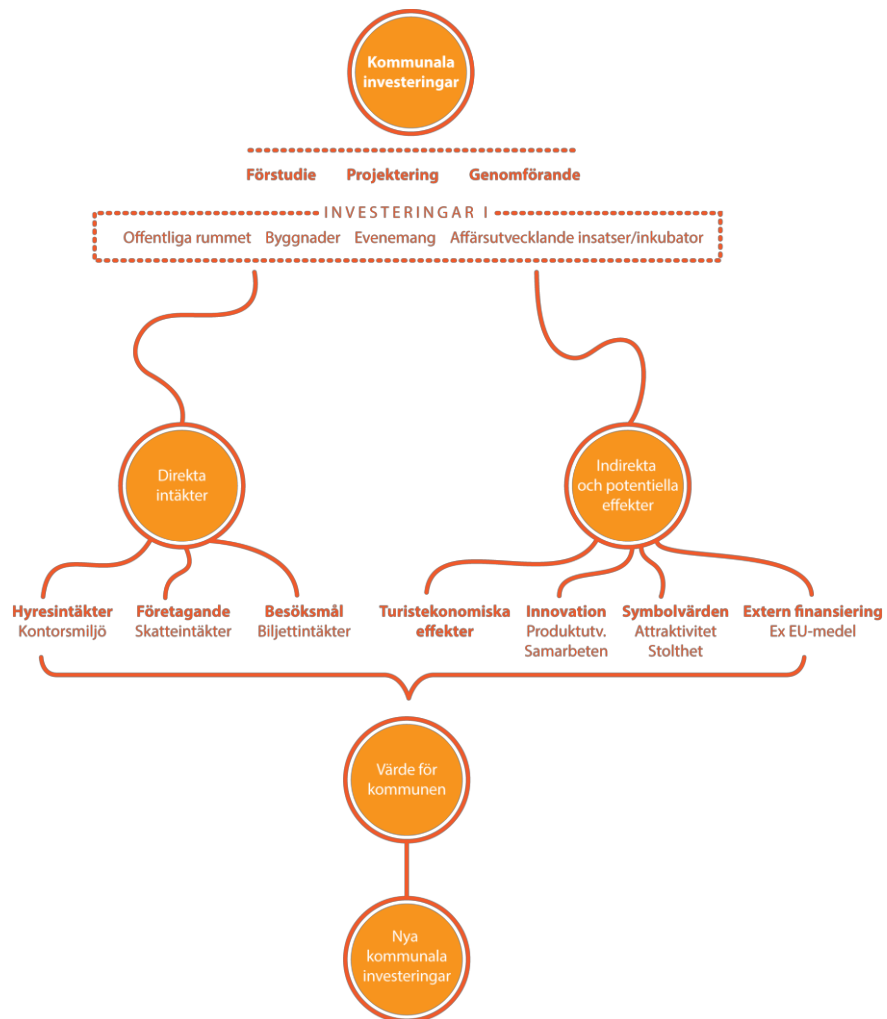
Sociala och symboliska värden

Sociala och symboliska värden handlar om hur utvecklingsförslagen bidrar till att stärka Växjöns attraktivitet som en plats att bo och verka på. Ett större utbud av saker att göra och platser att vistas på gör Växjö mer attraktivt som stad, vilket i förlängningen är viktigt för företags möjligheter att rekrytera personal, universitetet att locka studenter och få studenterna att vilja stanna kvar efter utbildningen och så vidare. Sådana symbolvärden har störst potential att uppstå om de knyter an till sådant som det redan finns en grund för, till exempel Växjö som del i en designregion, som grön stad, till Linné och liknande. Denna typ av resonemang kan inte se Ringsberg-Kristineberg som en isolerad del utan hänger ihop med hur hela Växjö utvecklas.

Extern offentlig finansiering

Beroende på vilka satsningar som görs i området är det möjligt att söka olika typer av offentliga utvecklingsstöd. Exempelvis skulle EU:s regionala strukturfonder utnyttjas för att driva projekt som ska stärka småföretagande i staden, eventuellt för att starta upp en inkubator inriktad på kulturella och kreativa sektorn.

Figur 23: Schema över utvecklingsförslagets investeringskostnader och intäkter.

Utvecklingsförslagens potentiella effekter

I detta avsnitt diskuterar vi effekter av ett genomförande av förslagen som vi har presenterat i denna förstudie.

Synergier

De förslag vi har lämnat i denna förstudie har potential att bidra med synergieffekter i Växjö på olika sätt.

Stärkt företagande och innovationskraft

Utvecklingsförslagen har potential att stärka företagandet inom framför allt de kulturella och kreativa näringarna. Förstudiearbetet har gett indikationer på att det finns ett intresse för tillfälliga och mer permanenta kontorsplatser inriktade på de kulturella och kreativa näringarna.

Om underlaget visar sig vara tillräckligt stort kan även en mer formell struktur kring affärsutveckling kopplas till kontorshotellet. I detta fall har insatsen potential att stärka nyföretagandet ytterligare, exempelvis genom någon form av inkubatorverksamhet. Från den existerande inkubatorverksamhet vid universitetet nämns att denna typ av företag faller utanför deras program på grund av att de ofta inte har samma typ av tillväxtorienterat fokus.

Kulturell innovation

En mötesplats med arbetsplatser och makerspace har inte bara potential att främja innovation inom kulturföretagande utan även kulturell innovation.

Ökad attraktivitet

Idag upplevs platsen som relativt tråkig och svårtillgänglig. Utvecklingsförslagen innehåller insatser för att stärka områdets offentliga rum, vilket bidrar till att stärka Växjös attraktivitet. Fler målpunkter etableras i området, särskilt för mer publika aktiviteter, vilket bidrar till att området bli ett mer intressant besöksmål, både för växjöborna och besökare till Växjö.

Stärkt bohemindex

Satsningen har potential att göra Växjö mer attraktivt för människor inom de kulturella och kreativa näringarna och öka deras möjligheter och vilja att stanna i eller söka sig till Växjö. Växjö använder sig av ett bohemindex som ett sätt att mäta hållbar utveckling. Med ett

bohemindex räknar Växjö antalet yrkesutövande bohemer per 1000 invånare. Till bohemer räknar de författare och skådespelare, konstnärer och idrottsmän/kvinnor.²⁴ Växjös bohemindex är en modifierad version av urbanteoretiken Richard Floridas ”Boho index” som Florida använder som en parameter för att förklara ekonomisk tillväxt i städer.²⁵

Samutnyttja ytor

Det finns förutsättningar för att kunna samutnyttja olika ytor för olika verksamheter i området. Exempelvis kan odlas, det finns redan planer från PM:s sida att koppla någon form av pedagogisk verksamhet till sina odlingar i samarbete med skolan. En äventyrslekplats kan utnyttjas av förskoleverksamheten.

En eventuell ny byggnad som inrymmer Regionteater och Kulturskolan är en icke-traditionell lösning. Det öppnar upp för möjligheter för de olika verksamheterna att utnyttja lokalerna men även för potentiella synergieffekter i möten mellan professionella och amatörer/unga. Bara för unga personer att i sin vardag få se professionella skådespelare och kulturskapare bidrar till inspiration och synliga förebilder som är viktigt för deras egen utveckling.

Integration

Utvecklingsförslaget har potential att integrera Ringsberg-Kristineberg tydligare i Växjös centrala delar och därmed utöka de delar som upplevs som en del av rutnätstaden.

Europas grönaste stad

I området skapas förutsättningar för att testa och synliggöra olika aktiviteter som stärker Växjös målsättning om att vara Europas grönaste stad.

SWOT-analys

På nästa sida presenteras en SWOT-analys över utvecklingsförslagets för- respektive nackdelar. Det är viktigt för att kunna ha en beredskap under genomförandet av utvecklingsförslagen.

---

²⁴ Växjö kommun, (2013), ”Årsredovisning 2013 – Växjö kommun”.

²⁵ Florida, R., (2002), ”Bohemia and Economic Geography” i *Journal of Economic Geography* 2, s. 55-71.

Styrkor

- Befintliga verksamheter utgör en bra grund för fortsatt utveckling. De har redan idag en i stor utsträckning kulturell inriktning och vill bidra till områdets utveckling.
- Området ligger centralt i Växjö.
- Det finns en intressant kulturhistoria i området att lyfta fram.

Svagheter

- Det är något oklart hur underlaget ser ut för att etablera ett kontorshotell för företag inom kulturella och kreativa sektorn. Både vad gäller antalet potentiella företag och deras betalningsmöjligheter.
- Det är idag något svårt att hitta in i området.
- Även om området ligger centralt i Växjö upplevs det inte mentalt som centralt för Växjöbor.
- Delar av byggnaderna i området går inte att utnyttja i dagsläget på grund av att de disponeras av en privatperson.

Möjligheter

- Det går att skapa en förändring i området relativt snabbt och med relativt små investeringar.
- Möjlighet att fysiskt manifestera Växjös ambition att vara "Europas grönaste stad".
- Den varierande höjdskillnaden och befintliga parkmiljöer har potential att utvecklas till ett spännande, attraktivt offentligt rum.
- Om Regionteatern lämnar området. Det skulle kunna frigöra lokaler att utnyttja för andra verksamheter.

Hot

- Om området inte utvecklas i ett underifrånperspektiv riskerar den småskaliga nyskapande kulturen att inte få fäste i området.
- Om investeringsviljan är för låg så det inre räcker till att börja genomföra en förändring.
- Om bostäder blir ett alltför dominerande inslag i området.
- Om Regionteatern lämnar området. Det skulle eventuellt minska publika inslag i området och minska synergieffekter i potentiella möten mellan unga i kulturskolan och professionella inom teatern.

Avslutande reflektioner

I detta avslutande avsnitt diskuterar hur vi ser på förstudieprocessen och de utvecklingsförslag vi har lämnat. Det handlar dels att fördjupa resonemangen om utvecklingsförslagen men också att ställa grundläggande frågor.

Utmaningar i förstudiearbetet

Att arbeta med denna förstudie har varit både intressant och utmanande. Det har varit intressant att få arbeta förvaltningsövergripande och där den kulturella dimensionen har tagits på allvar. Vår erfarenhet är att det är relativt sällsynt i Sverige.

En utmaning har varit att fånga in ett omfattande material under relativt kort tid. Vi tycker att vi, i samarbete med Växjö kommun, träffat och talat med ett förhållandevis stort antal människor, särskilt olika typer av nyckelpersoner inom olika områden. Tidsbegränsningen har inneburit att alla aktörer och personer som skulle kunna bidra med olika synpunkter och perspektiv, inte har varit möjligt att träffa inom ramen för förstudiearbetet. Vi ser det dock som positivt att kommunen planerar att fortsätta processen med dialoger även när ett eventuellt genomförande har inletts.

En annan utmaning i förstudiearbetet har varit att försöka balansera mellan att inspirera till vad Ringsberg-Kristineberg kan bli för plats och att föreslå en utveckling som är realistisk både sett till en kommunal budget och aktörer som skulle kunna driva idéerna.

Vårt förhållningssätt till detta har varit att våra förslag ska ha en koppling till de behov eller intressen som vi har sett. I vissa fall har vi försökt föreslå verksamheter som kan samutnyttjas och möta flera olika behov för att nå synergieffekter. Exempelvis när det gäller ett makerspace har det varit ett sätt att möta behov hos professionella kulturskapare och ett sätt att lyfta fram deltagande och utövande för Växjöbor generellt. Ett makerspace har således inte varit ett uttryckt behov; däremot uttrycks en önskan om att koppla några former av verkstäder till en kontorsmiljö.

Ett ytterligare sätt att möta denna utmaning i förstudiearbetet – att på ett pragmatiskt sätt presentera idéer som kan leda till genomförande, trots uttalade kostnadsramar och ambitioner – är att vi har valt att lämna tre stycken utvecklingsförslag. Dessa utvecklingsförslag kan tolkas som olika steg i en sammanhållen process eller som tre självständiga förslag.

Syftet med detta har varit tvåfaldigt. För första att presentera ett utvecklingsförslag där trösklarna är väldigt låga för att komma igång, både sett till investeringskostnader och startsträckan i tid där ett genomförande kan komma igång snart. Vi vill understryka och uppmana att verkligen sätta igång och börja göra; utvecklingen av Ringsberg-

Kristineberg har diskuterats under lång tid och i olika perioder. Om personer som bidrar med tid, idéer och klokskap inte ser att något händer uppstår en risk för att deras engagemang också minskar. Vi har uppfattat vissa sådana tendenser bland de som följt och varit en del av denna diskussion under en längre tid.

För det andra har syftet varit att i utvecklingsförslagen lämna utrymme för att utveckla förslagen under en genomförandeprocess. Erfarenheter från andra platser i Europa är att för denna typ av satsningar kan en fastlagd detaljerad strategi vara kontraproduktiv. Ett mer utforskande förhållningssätt, där det fortfarande finns en gemensam utvecklingsvilja där områdets aktörer får en central roll, kan vara en mer effektiv strategi för att främja en nyskapande kultur, samarbeten och nya företag.

Är detta rätt plats i Växjö?

En grundläggande fråga för genomförandet av utvecklingsförslagen är om Ringsberg-Kristineberg är rätt plats för att genomföra denna typ av satsning?

Frågan om detta är rätt plats för att göra en sådan här satsning kan delas in i att fokusera på satsningen som helhet eller för de beståndsdelar som våra utvecklingsförslag består av.

Ser vi till satsningen som helhet tycker vi att Ringsberg-Kristineberg är en mycket bra plats. Området ligger geografiskt centralt (fem till tio minuters promenadväg från buss- och järnvägsstationen) och har en bra grund i de verksamheter som finns på området. Det finns inte minst goda möjligheter i området att kombinera kulturella verksamheter med en spännande utemiljö. Samtidigt finns det på området resurser i många äldre och intressanta fastigheter. Urbankritikern och författaren Jane Jacobs välkända citat att ”nya idéer kräver gamla hus” är i allra högsta grad aktuellt även idag.

Även om området idag *upplevs* ligga lite avsidet finns det stora möjligheter att på ett kostnadseffektivt sätt bättre integrera det i det existerande gatusystemet.

Arbetet i den här förstudien har egentligen varit avgränsat till att behandla just Ringsberg-Kristineberg, vi har dock försökt att ta ett större helhetsgrepp utifrån behov som finns i Växjö. Det är också viktigt att påpeka att arbetet inte heller har omfattat att se på alternativ till en kulturell utgångspunkt för områdets utveckling.

Om vi istället fokuserar på att bryta ut enskilda verksamheter har vi förstudiearbetet sett några alternativa lösningar. Exempelvis när det gäller kontorsmiljön har en alternativ lokalisering nämnts i det gamla församlingshemmet på Nygatan 6. Vad vi förstått kommer byggnaden stå tom efter att kyrkan flyttat in i det nya domkyrkocentrum. Inom det här

förstudiearbetet har vi inte haft möjlighet att utreda om det är något realistiskt alternativ.

En alternativ lokalisering av Regionteatern har även varit föremål för en diskussion i denna förstudie. Vi vill understryka att ett beslut om teaterns framtid kommer vara av avgörande betydelse för vad som är möjligt att göra i området. Alternativa platser som nämnts under förstudiearbetet är parkeringsplatsen bredvid den gamla teatern eller i anslutning till Växjösjön. Det förstnämnda skulle innebära att "kulturkvarteret" byggs på. Det sistnämnda alternativet innebär att man ger utrymme för en signaturbyggnad om sådana ambitioner finns.

Väljer man att bryta ut enskilda verksamheter och lokalisera dem någon annanstans kommer det givetvis få konsekvenser för en satsning i Ringsberg-Kristineberg. Förutsättningar för att skapa synergier mellan de olika verksamheterna kommer att förändras i sådant fall. Som vi har påpekat tidigare utgör de befintliga verksamheterna i stor utsträckning en resurs för en fortsatt utveckling.

En radikal förändring i området skulle vara om Ringsbergskolan skulle flytta ut ur området vilket skulle frigöra ett mycket stort utrymme att använda för kulturella verksamheter. Under förstudiearbetet har detta scenario bedömts som osannolikt även om skolan idag bedöms som för liten för att vara kommunalekonomiskt hållbar.

Är Växjö tillräckligt stort – finns det ett underlag?

En annan grundläggande fråga är om det finns ett underlag för att genomföra denna satsning? Som vi har nämnt tidigare har vår utgångspunkt i de utvecklingsförslag vi tagit fram att de ska ha en grund i vad vi bedömt att det finns ett behov av. Den utvecklingsprocess som vi föreslår har även sin utgångspunkt i att anpassa utvecklingen efter hand.

Omvänt till den föregående frågan är om Ringsberg-Kristineberg är tillräckligt stort för denna satsning? Sett enbart till de förutsättningar som de nuvarande byggnaderna ger är det för litet för att genomföra en mer genomgående utveckling i området. Vår bedömning är att området är förhållandevis stort och lämnar utrymme för etablering av fler byggnader i området.

Avslutningsvis vill vi återigen trycka på att det centrala i utvecklingsförslagen är en process som växer underifrån som innehåller olika funktioner som driver processen åt en riktning, exempelvis att förslagen innehåller olika målpunkter i syfte att locka människor till området. Vi vill därför uppmana den fortsatta utvecklingen av området till att inte låsa sig vid de verksamheter som har föreslagits i denna förstudie. Uppstår andra typer av behov och idéer efter hand bör dessa premieras. Med detta sagt tror vi att de nya verksamheter vi föreslagit kan ha bäring i området och Växjö.

Referenser

Intervjupersoner

Verksamheter i området

Daniel Andersson, ordförande Föräldrakooperativet Stentrollet

Per Bengtsson, grundare, PM & Vänner

Daniel Ekman, grundare, Hofs Lifs

Karin Hansson, processledare, Det fria ordets hus

Magnus Holm, vd, Regionteatern Blekinge Kronoberg

Jonas Nilsson, rektor, Restaurangskolan (Kungsmadskolan)

Erling Rask, resultatenhetschef, Ringsbergskolan

Ingrid Stålne, rektor, Kulturskolan

Oskar Årevall, arkitekt, BSV arkitekter & ingenjörer

Aktörer i Växjö

Pär Aspengren, entreprenör och tidigare vd för flera företag

Helen Bäckstedt, hotelldirektör, Elite Park Hotel (inklusive konserthus) och Elite Stadshotellet Växjö

Helena Collin, vd, Företagsfabriken

Lars Edqvist, Abeba kommunikation

Kenneth Eriksson, entreprenör

Mathias Gaunitz, entreprenör, drivit kafé bland annat

Nils Hector, musik- och nöjesansvarig, Kafé de luxe

Emelie Helldén, fotograf

Malin Hultman, frilansande designer

Helene Hägglund, tf kulturansvarig, Landstinget Kronoberg

Birgitta Johansson, Italienska Palatset

Carl-Oskar Karlsson, designer, Elak form

Kristofer Kiggs, frilansande filmare

Anna Lindahl, arkitekt, Sajt arkitektstudio

Johan Norgren, Active sound Vocal Vibrations

Lotta Nyblom, Reaktor Sydost

Charlene Pihl, Kulturama Preparandum

Ida Qvarnström, Reaktor Sydost

Michael Ringdahl, Musikhuset

Leif Sandberg, Linneateatern

Gösta Skoglund, Miljöresurs Linné

Maria Unell, vd, Miljöresurs Linné

Jovanka Veit Berg, Italienska Palatset

Joakim Widerstedt, vd, Widerstedts fastigheter

Ytterligare kontakter i Växjö

En grupp med sex unga vuxna med koppling till Nätverket SIP, gruppsamtal

Boende i Växjö, dialog och workshop

Aktörer i övriga Sverige och internationellt

Marie Alsér, projektledare, Brewhouse inkubator

Thomas Diesenreiter, Communications and marketing officer, Tabakfabrik Linz Entwicklungs- und BetriebsgmbH

Markus Eidenberger, Commercial Director, Tabakfabrik Linz Entwicklungs- und BetriebsgmbH

Anna Svensdotter Dimle, vd, Brewhouse

Förstudiens arbetsgrupp

Christer Carlsson, vd, Vöfab

Ewa Eklind Blomkvist, stadsträdgårdsmästare, Tekniska förvaltningen

Sofia Ejlertsson Mårdh, projektledare, Näringslivskontoret

Nicolas Hansson, avdelningschef kultur och konst, Kultur- och fritidsförvaltningen

Paul Herbertsson, planeringschef, Planeringskontoret

Erica Månsson, förvaltningschef, Kultur- och fritidsförvaltningen

Jonna Wehlin, verksamhetsutvecklare, Kultur- och fritidsförvaltningen

Henrik Wibroe, stadsarkitekt, Stadsbyggnadskontoret

Rapporter och dokument

Kommunala dokument

Kulturnämnden (2009), "Växjö kommuns kulturpolitiska program"

Växjö kommun (2012), "Växjö kommuns översiktsplan – del Växjö stad"

Växjö kommun (2013), "Kulturkullen – förundersökning rapport"

Vöfab (2014), "Underlag till uppdragsbeskrivning "Kulturkullen"

Övriga dokument och rapporter

Evidens & Spacescape (2011), "Värdering av stadskvaliteter"

Hofs Kultur (2014), "Kulturvision Kristineberg-Ringsberg Växjö södra Småland"

Lissing, T., (2014), "Ringsberg-Kristineberg – Kultur- och byggnadshistorisk bakgrund"

Länsstyrelsen i Kronoberg (2009), "Växjö – Fördjupad beskrivning av ett riksintresse för kulturmiljön"

Mälardalsrådet (2014), "Stadsutveckling med samverkan"

Sköld, T. & Widerstedt, J. (2014), "Konceptidé GreenHouse Växjö"

Throsby, D. (2001), "Economics and culture", Cambridge, UK: Cambridge University Press

Volante (2010), "Gungor och karuseller – Om utveckling av företag i kulturella och kreativa näringar"

Volante (2012), "Analys av kultursystemet i Småland/Bleking"

Volante, (2013), "Kulturella fyrhorn? – rapport på uppdrag av Skåne Nordväst"

VOLANTE
RESEARCH

